

ERIK BERGMAN
CHORAL WORKS 1936–2000

HELSINKI CHAMBER CHOIR
NILS SCHWECKENDIEK

ERIK BERGMAN (1911–2006)

Choral Works 1936–2000

HELSINKI CHAMBER CHOIR
NILS SCHWECKENDIEK *conductor*

TT: 112'03

All works except Mitt träd är pinjen, Akvarell and Tyttöset are recorded on CD for the first time.

PETRARCA-SUITE, Op. 118 (1991)

15'09

for baritone and mixed choir (*Fennica Gehrman*)

Texts: Francesco Petrarca (1304–74), from *Il Canzoniere*

- 1** I. S'amor non è (No. 132) 3'09
- 2** II. Benedetto sia'l giorno (No. 61) 3'17
- 3** III. Stiamo, Amor! (No. 192) 3'27
- 4** IV. I'vo piangendo (No. 365) 5'11

HERMAN WALLÉN *baritone* [I, II, IV]

GUDARNAS SPÅR, Op. 88 (1978)

10'17

Suite for alto, baritone and mixed choir (*Fennica Gehrman*)

Texts: Edith Södergran (1892–1923)

- 5** I. Vi äro alla hemlösa vandrare... 3'22
- 6** II. Ack, att fönster se och väggar minnas... 3'07
- 7** III. Gudarna gå genom livet... 3'44

SIRKKU RINTAMÄKI *alto* [II] · HERMAN WALLÉN *baritone* [III]

8 VESTENVINDEN, Op. 73a (1973)

2'36

for mixed choir and speaker (*Nordiska Musikförlaget*)

Text: Rolf Jacobsen (1907–94)

RIKO EKLUNDH *narrator*

Disc 1

- LAMENTO – BURLETTA (1957)** *(Fennica Gehrman)* 4'46
- 9** I. Lamento 2'43
- 10** II. Burletta 2'00
- from FOUR SONGS FOR MIXED CHORUS, Op. 38a (1952)**
- 11** Barnet travar *(Finlands svenska sång- och musikförbund)* 1'16
Text: Nils Ferlin (1890–1961)
- 12** Filmmanuskript *(Fennica Gehrman)* 1'03
Text: Nils Ferlin
- 13** En vårvisa *(Fennica Gehrman)* 0'59
Text: Olof Thunman (1879–1944)
- 14** **MITT TRÄD ÄR PINJEN, Op. 12 No. 5 (1944)** *(Fennica Gehrman)* 1'46
Text: Pär Lagerkvist (1891–1974)
- FOUR SONGS FOR MIXED CHORUS, Op. 44b (1956)** 4'53
- 15** 1. Akvarell *(Fennica Gehrman)* 1'17
Text: Jarl Hemmer (1893–1944)
- 16** 2. Opera comique *(Finlands svenska sång- och musikförbund)* 0'48
Text: Nils Ferlin
- 17** 3. En visa *(Fennica Gehrman)* 1'14
Text: Arvid Mörne (1876–1946)
- 18** 4. Barnvers *(Finlands svenska sång- och musikförbund)* 1'33
Text: Jarl Hemmer

Disc 1

- 19 **PSALM, Op. 50a (1959)** *(Fennica Gehrman)* 1'51
Text: Solveig von Schoultz (1907–96)
- 20 **SPRINGTIME, Op. 60 (1966)** *(Fennica Gehrman)* 3'43
for baritone and mixed choir
Text: Solveig von Schoultz
HERMAN WALLÉN *baritone*
- 21 **VÅRT LAND, Op. 146 (1999)** *(Fennica Gehrman)* 6'02
for narrator and mixed choir
Text: J. L. Runeberg (1804–77)
RIKO EKLUNDH *narrator*

- NEIN ZUR LEBENSANGST, Op. 120 (1991)** *(Fennica Gehrman)* 7'51
 for narrator and chamber choir
 Texts: Peter Lauster (b. 1940)
- 1 I. Allein aber nicht isoliert 1'52
 2 II. Gefühlsausdruck statt Gefühlspanzerung 3'53
 3 III. Vergeben statt beschuldigen 2'05
 HERMAN WALLÉN *narrator*
- 4 **HOMMAGE À BÉLA BARTÓK, Op. 132 (1995)** *(Fennica Gehrman)* 6'00
 for chamber choir and soloists
 IDA ANTOLA *soprano* · SUSANNA TOLLET *alto*
 JARNO LEHTOLA *tenor* · VALTER MAASALO *bass*
- 5 **SOMMARNATT (1945)** *(Fennica Gehrman)* 2'31
 Text: Anne-Marie Hornborg (1923–2008)
- 6 **NU ÄR SOMMARN HÄR (1943)** *(Fennica Gehrman)* 1'25
 Text: Arvid Mörne
- 7 **SKÄRGÅRDSGOSENS VISA (arr.) (1938)** 1'50
 Music: F. V. Illberg (1836–1904); text: V. K. E. Wichmann (1856–1938)

Disc 2

- [8] **DEN VÄN JAG ÄLSKAT HAVER JAG NU MIST** (arr.) 2'15
(1936) *(Fennica Gehrman)*
Music/text: trad.
TUOMAS KATAJALA *tenor*
- [9] **OCH GOSSEN GICK SIG UT I MORGONSTUND** (arr.) 1'42
(1937) *(Fennica Gehrman)*
Music/text: F. A. Dahlgren (1816–95)
- TYTTÖSET** (1973) *(Fennica Gehrman)* 7'38
Three Finnish folk songs for mixed choir and soloists, Op. 73b
Texts: trad.
- [10] **I. Läksin minä kesäyönä käymään** 4'29
- [11] **II. Karjankutsu** 1'49
- [12] **III. Heippatiralla** 1'16
PIIA KOMSI *soprano* [II] · TUULA PAAVOLA *alto* [I]
MARKUS NIEMINEN *baritone* [I]
- [13] **VÄINÄMÖINEN, Op. 147 (2000)** *(Fennica Gehrman)* 23'14
for narrator, mixed choir and 4 soloists
Text: *Kalevala*, runo 41. Swedish translation by Lars Huldén
SAMPO HAAPANIEMI *narrator*
PIIA KOMSI *soprano* · TUULA PAAVOLA *alto*
TUOMAS KATAJALA *tenor* · MARKUS NIEMINEN *baritone*

ERIK BERGMAN'S MUSIC FOR MIXED CHOIR

Erik Bergman (1911–2006) was the foremost Finnish modernist composer of the twentieth century. He was among the first in Finland to use compositional methods such as twelve-tone technique, serial music, choral *Sprechgesang* and aleatory counterpoint.

In the 1930s Bergman attended the Helsinki Conservatory (now the Sibelius Academy), where his composition teachers were Erik Furuholm and Bengt Carlsson. After that, he continued his studies with visits of varying length to Berlin, where he was a pupil of Heinz Tiessen. In the 1950s Bergman developed his dodecaphonic skills in Ascona in Switzerland, where he was taught by Wladimir Vogel. Bergman's production runs to more than 150 opus-numbered works plus more than a hundred compositions without opus number.

Choral music was Bergman's speciality, and he was one of Finland's most highly regarded choir conductors. Almost half of his works involve a choir in some form. This recording focuses primarily on his works for mixed choir that have not appeared on disc before.

The earliest piece included here is *Den vän jag älskat haver jag nu mist* (*I Have Now Lost the Friend I Loved*), premièred in 1936, an arrangement of a folk song that Bergman noted down in Ostrobothnia. This song is also the earliest of the composer's works to have been published. In the arrangement our attention is drawn in particular by the second verse, where a tenor soloist sings above a pedal point in fifths while the rest of the choir hums (*con bocca chiusa*).

The text and melody of the arrangement of *Och gossen gick ut i morgonstund* (*And the Lad Went Out in the Morning*; 1937) are by the Swedish writer F. A. Dahlgren. The products of Bergman's first study trip to Germany are distinguished by innovative part writing, daring harmonies and an inclination towards chromaticism.

Skärgårdsgossens visa (*A Song of the Islands*; premièred in 1938) features rocking 6/8-rhythms and non-harmonic note-leaps. This arrangement is also imbued with love for his place of origin: the song is about young lads at the coast in this Swedish-speaking area. V. K. E. Wichmann (known by his pseudonym Gånge Rolf), who wrote the text, and F. V. Illberg, who composed the melody, were both among the cultural élite of Bergman's home town, Nykarleby (Uusikaarlepyy).

The earliest original composition on this recording is *Nu är sommarn här* (*Summer is Here*), composed in 1943 to a text by the Finnish writer Arvid Mörne. The melismas with dotted rhythms are at times reminiscent of vocal music techniques from the late Middle Ages. The magic of summertime can also be felt in the changing melodic motifs in *Sommarnatt* (*Summer Night*; 1945, to a text by Anne-Marie Hornborg). The earliest opus-numbered work recorded here is *Mitt träd är pinjen* (*My Tree is the Pine*), Op. 12 No. 5, composed in 1944 to a text by the Swedish poet Pär Lagerkvist. It is a demonstration of Bergman's elegant tone painting: the music becomes polyphonic when the text tells of how the pine tree spreads its crown. The tree grows as the melodies rise ever higher.

In Bergman's early pieces for mixed choir, we can detect the budding shoots of a style that would gradually free itself from major/minor tonality. Among its characteristics are the sensitive depiction of the text, gestures based on an increase in intensity, the development of short motifs in various forms and the use of pedal points and other static textures – especially in depictions of things that are greater than the individual (nature, eternity, mythological phenomena and so on). Even in his early music, Bergman also explores the sonic dimension of the human voice, which was to become a central element of his style.

Op. 38a (1952) illustrates another aspect of Bergman's profile as a composer: humour. *Barnet travar* (*The Child Piles Up*) sets a text by the Swedish author Nils Ferlin, and has the subtitle 'A parody on music's ABC'. A somewhat academic

C major scale frames the piece, and the parody becomes even more apparent when we remember that the same year Bergman composed the first dodecaphonic work in Finland. This opus group also includes *Filmmanuskript* (*Film Manuscript*), an absurdity laced harmonically with fifths and fourths, likewise to a text by Ferlin. Also featured in the set is the mythological figure of Pan and his light-hearted pranks in *En vårvisa* (*A Spring Song*) to words by the Swedish writer Olof Thunman.

Op. 44b (1956) comprises four songs. *Akvarell* (*Watercolour*) has a text by the Finnish author Jarl Hemmer. The male voices' washes of sound and the women's voices' shimmering colours provide the song with a rich palette of sounds. A text by Nils Ferlin draws forth little soprano birds and elephantine basses in *Opera comique* (sic). The comedy steps aside in *En visa* (*A Song*) to a text by Arvid Mörne, a symbolist depiction of the light of life. Hemmer's text in *Barnvers* (*Children's Verse*) calls into the depth of darkness, by means of descending bass lines.

During the 1950s Bergman gradually distanced himself from tonality. The pair of songs *Lamento* and *Burletta* (1957) does not bear an opus number but is a good example of his compositions from this transitional period. The first of them uses a free twelve-tone technique, whilst the second is reminiscent of a study in intervals. In both songs the choir creates atmosphere with syllables alone; there is no text as such. Here we also find anticipations of the sighing gestures that would later become very typical of Bergman's style.

Psalm, Op. 50a (1959), is a setting of words by the author Solveig von Schoultz, Bergman's wife for many years. The work wanders along chromatic paths towards a C major chord, enhanced by the note A. *Springtime* for mixed choir and baritone solo, Op. 60 (1966), also has a text by von Schoultz. In this work tension is created by harmonic intervals of a second, melodic leaps of a seventh and excursions into the extreme top register.

The soloist presents the text while the choir sings wordlessly, thereby intensi-

fying the emotional tension. This structure is typical of Bergman's vocal works, and is also found in *Vestenvinden* (*The West Wind*), a setting of a poem by the Norwegian writer Rolf Jacobsen. Like a tragedy from antiquity, the choir presents general truths: 'Menneske forstår du ikke' ('people, you do not understand'). The same opus number, 73, also includes *Tyttöset* (*The Lasses*), three arrangements of Finnish folk songs. 'Läksin minä kesäyönä käymään' ('I Set Out One Summer Night') is dominated by pedal points and a rocking, berceuse-like atmosphere. In 'Karjankutsu' ('Cow-call') the choir, singing 'ho-hoo', helps the soloist to gather in a herd of cattle, whilst Bergman's characteristic sighing gestures in 'Heippatiralla' ('Hey Tralala') urge the boys and girls on towards a shared *forte fortissimo*.

Bergman composed a number of works to poems by Edith Södergran, of which *Gudarnas spår* (*Traces of the Gods*), Op. 88 (1978), was the last. The piece begins with the poem *Den stora trädgården* (*The Great Garden*), which proceeds in wedge-like phrases. Tone clusters from the sopranos and altos sustain *Den sörjande trädgården* (*The Grieving Garden*). The poem that lends its name to the whole work appears third; here a baritone soloist strides forward above block chords from the choir.

The combination of a narrator and a choir that creates atmosphere underpins many works by Bergman, among them the *Petrarch Suite*, Op. 118 (1991), a cycle of love songs comprising settings of sonnets by the Renaissance poet Francesco Petrarca, and *Nein zur Lebensangst* (*No to the Angst of Life*), Op. 120, from the same year, inspired by texts by the German psychologist Peter Lauster. In the first of these works, the mixed choir and baritone soloist show us four different approaches to the nature of love. The second work exploits techniques such as choral *Sprechgesang* and even comes close to pointillist techniques in its interpretation of the themes in the text: forgiveness, the expression of feelings and liberation from egoism.

Hommage à Béla Bartók, Op. 132 (1995), is a tribute to one of Bergman's fav-

ourite composers, and derives its wordless text – and at times also the pitches of its notes – from the letters in Bartók’s name. Bergman pays his respects to Bartók by diligently exploiting all the possibilities of the human voice. Meanwhile *Vårt land* (*Our Country*), Op. 146 (1999), takes a modernist musical approach to the poem by J. L. Runeberg that provides the words for Finland’s national anthem.

Väinämöinen, Op. 147 (2000), was to be Bergman’s last large-scale choral work. The text is runo 41 of the *Kalevala*, in the Swedish translation by Lars Huldén. In the text, all living beings listen to the wondrous playing of the wise Väinämöinen. In the end, even Väinämöinen himself is moved by his music-making. In Bergman’s piece Väinämöinen is depicted by means of a descending melodic line, as if emphasizing the running of the tears. In the poem the tears are transformed into pearls and become a symbol of the valuable legacy that all-knowing musician leaves behind.

© **Juha Torvinen 2016**

The **Helsinki Chamber Choir** (Helsingin kamarikuoro) was founded in 1962 as the Finnish Radio Chamber Choir and assumed its current name in 2005. Currently Finland’s only professional chamber choir, its wide-ranging repertoire includes music from the Renaissance to the present day and it is particularly highly regarded for its work with new music. The choir appears frequently at festivals in Finland and abroad and collaborates with symphony orchestras, period instrument ensembles and contemporary music groups. Its concerts are regularly broadcast on national radio and television, and it has also appeared in productions for the ARTE channel and the European Broadcasting Union. The choir is a member of Tenso, the European network of professional chamber choirs.

www.helsinkichamberchoir.fi

Nils Schweckendiek has been artistic director of the Helsinki Chamber Choir since 2007. He studied music at Clare College, Cambridge, and orchestral and choral conducting in Freiburg and Helsinki. Guest engagements have taken him to the Leipzig Opera, Finnish National Opera, Savonlinna Opera Festival, SWR Vokalensemble Stuttgart, Netherlands Radio Choir, Croatian Radio and TV Choir and Danish National Concert Choir, as well as orchestras in many European countries. He is committed to performing the music of our time and has conducted around ninety first performances, including music theatre, orchestral, choral and ensemble works. In 2013 his performance of Einojuhani Rautavaara's monumental *Vigilia* with the Helsinki Chamber Choir was televised on ARTE. He has been professor of choral conducting at the Sibelius Academy of the University of the Arts Helsinki since 2014.

www.schweckendiek.org

HELSINKI CHAMBER CHOIR

Photo: © Antti Kempainen

ERIK BERGMANS MUSIK FÖR BLANDAD KÖR

Erik Bergman (1911–2006) var den ledande finländska modernisttonsättaren under 1900-talet. Han var bland de första i landet att använda sig av kompositionstekniker som tolvtonsteknik, seriell musik, talkör och aleatorisk kontrapunkt.

Bergman studerade vid Helsingfors konservatorium (numera Sibelius-Akademien) på 1930-talet med Erik Furuholm och Bengt Carlson som lärare i komposition. Därefter fortsatte studierna med vistelser av varierande längd i Berlin, där Bergman studerade för Heinz Tiessen. På 1950-talet utvecklade Bergman sina färdigheter inom tolvtonstekniken i schweiziska Ascona med Wladimir Vogel som lärare. Bergmans produktion omfattar 150 kompositioner med opusnummer samt över hundra kompositioner som inte finns med i opusförteckningen.

Körmusiken var Bergmans specialområde och han var en av Finlands mest respekterade kördirigenter. Kören ingår i någon form i nästan hälften av hans verk. Denna skiva omfattar i huvudsak Bergmankompositioner för blandad kör som inte tidigare spelats in på skiva.

Det tidigaste verket på skivan är *Den vän jag älskat haver jag nu mist*, uruppförd 1936 och ett arrangemang av en folkvisa som Bergman nedtecknat i Österbotten. Sången är också tonsättarens första publicerade verk. I arrangemanget fäster man uppmärksamheten speciellt vid andra versen, där tenorsolisten sjunger ovanpå en orgelpunkt i kvinter medan resten av kören nynnär med stängd mun (*con bocca chiusa*).

Texten och melodin till arrangemanget *Och gossen gick ut i morgonstund* (1937) är skrivna av den svenska författaren F. A. Dahlgren. Bergmans första studieresa till Tyskland kan skönjas i innovativa stämdelelningar, harmoniskt mod och kromatiskt sug. *Skärgårdsgossens visa* (uruppförd 1938) gestaltas som en helhet med gungande 6/8-rytm och växeltongshopp. Detta arrangemang andas också kärlek till

hembygden: sången handlar om gossarna vid den svenskspråkiga kusten. Både V. K. E. Wichmann (känd under pseudonymen Gånge Rolf) som skrivit texten och F. V. Illberg som komponerat melodin tillhörde kultureliten i Bergmans hemstad Nykarleby.

Den tidigaste originalkompositionen på denna skiva är *Nu är sommarn här*, komponerad 1943 till text av finländaren Arvid Mörne. Melismerna med punkterade rytmer påminner stundvis om vokalmusikpraxis under senmedeltiden. Sommartidens förunderlighet kan skönjas också i de transformerade melodimotiven i *Sommarnatt* (1945, text Anne-Marie Hornborg). Äldst av de opusnumrerade verken på skivan är *Mitt träd är pinjen* op. 12/5, komponerad 1944 till text av Pär Lagerkvist. Den är ett prov på Bergmans eleganta tonmåleri: musiken blir mångstämmig då texten berättar om hur pinjen breder ut sin krona. Trädet växer medan melodierna klättrar allt högre och högre.

I de tidiga verken för blandad kör kan man skönja de spirande groddarna till en stil som så småningom lösgjorde sig från dur-moll-tonaliteten: den känsliga musikaliska skildringen av textinnehållet, gester baserade på växande intensitet, utvecklingen av korta motiv i olika omvändningar samt bruket av orgelpunkter och andra statiska texturer speciellt i skildringarna av saker som är större än själva individen (naturen, evigheten, mytologiska fenomen osv.). Redan i de tidiga verken opererar Bergman också med människoröstens klangdimensioner, vilket kom att bli ett centralt drag hos honom.

Opus 38a (1952) illustrerar ytterligare en faktor i Bergmans tonsättarprofil: humorn. *Barnet travar* är komponerad till text av den svenska författaren Nils Ferlin, med underubrikten ”En parodi på musikens ABC”. En skolartad C-durskala ramar in verket och parodin blir ännu tydligare då man minns att Bergman samma år komponerade det första dodekafoniska verket i Finland. I detta opus ingår också *Filmmanuskript*, en absurditet spetsad med kvint- och kvartharmonier, likaså till

text av Ferlin. Till verkligheten hör också den mytologiske Pan och hans lättsinnigheter i *En vårvisa* till text av svensken Olof Thunman.

Fyra sånger ingår i opus 44b (1956). *Akvarell* är skriven till text av den finländska författaren Jarl Hemmer. Mansstämmornas lavingar och damstämmornas skimrande färger förser sången med en rik färgpalett. Ferlins text lockar fram småfågelsopraner och elefantbasar i *Opera comique*. Komiken stiger åt sidan i *En visa* till text av Mörne, en symbolistisk skildring av livets ljus. Hemmers text i sången *Barnvers* kallar mot mörkrets djup – med hjälp av sjunkande baslinjer.

Under 1950-talet avstod Bergman steg för steg från tonaliteten. Sångparet *Lamento* och *Burletta* (1957) ingår inte i opusförteckningen men är ett gott exempel på kompositioner från övergångsskedet. Den första sången tillämpar tolvtonstekniken fritt medan den andra påminner om en intervallövning. I bägge sångerna skapar kören stämningen med hjälp av enbart stavelser, ingen egentlig text förekommer. Här förekommer också föräningar av den suckande gest som senare blev mycket typisk för Bergman.

Psalm op. 50a (1959) är komponerad till text av författaren Solveig von Schoultz, Bergmans hustru under lång tid. Verket vandrar längs kromatiska stigar mot ett C-durackord förhålligt med tonen A. Även *Springtime* op. 60 för blandad kör och barytonsolist (1966) är skriven till text av von Schoultz. Laddningen i detta verk består av bl.a. harmoniska sekundintervall, melodiska septimhopp och gästspel i det extremhögare registret.

Solisten levererar textinnehållet medan kören sjunger utan ord och på så vis förstärker den emotionella laddningen. Denna uppbyggnad är typisk för Bergmans vokalverk, så också i *Vestenvinden* till en dikt av norrmannen Rolf Jacobsen. Som i en tragedi från antiken förmedlar kören också allmänna sanningar: ”Menneske forstår du ikke.” I samma opus nr 73 (1973) ingår *Tyttöset* (*Flickorna*), som består av tre finländska folkvisearrangemang. ”Läksin minä kesäyönä käymään” (Jag gick

mig ut en sommarnatt) domineras av orgelpunkter och en gungande vaggvisestämning. I ”Karjankutsu” (Lockrop) hjälper den hoande kören solisten att samla boskapsflocken, medan de bergmanska suckande gesterna i ”Heippatiralla” (Hej tralala) ger flickorna och pojkarna fart mot ett gemensamt *forte fortissimo*.

Bergman komponerade flera verk till dikter av Edith Södergran, varav *Gudarnas spår* op. 88 (1978) kom att bli det sista. Verket inleds med dikten *Den stora trädgården*, som fortskrider i kilartade fraser, medan sopranernas och altarnas tonknippen bär upp *Den sörjande trädgården*. Dikten som gett namn åt hela verket utgör verkets tredje sång, där barytonsolisten skrider framåt över körens blockackord.

Sammansättningen med reciterande solist och stämningsskapande kör bär upp flera Bergmanverk, bland dem kärlekssångcykeln *Petrarca-Suite* op. 118 (1991), tonsättningar av renässanspoeten Francesco Petrarcas sonetter, samt verkhelheten *Nein zur Lebensangst* op. 120 från samma år, inspirerad av den tyska psykologen Peter Lausters texter. I det förstnämnda verket skapar blandad kör och barytonsolist fyra infallsvinklar på kärlekens väsen. Det senare verket utnyttjar bland annat talkörstekniker och närmar sig t.o.m. pointillismtekniker i sin tolkning av textens tematik: förlåtelse, känslouttryck och frigörelse från egoism.

Hommage à Béla Bartók op. 132 (1995) är en hedersbetygelse till en av Bergmans egna tonsättarfavoriter och härleder sin ordlösa text – delvis också tonhöjderna – från bokstäverna i Bartóks namn. Bergman bugar sig mot Bartók genom att flitigt utnyttja människoröstens olika möjligheter. *Vårt land* op. 146 (1999) däremot är en modernists musikaliska syn på den dikt av J. L. Runeberg som utgör Finlands nationalsång.

Väinämöinen op. 147 (2000) blev Bergmans sista omfattande körverk. Texten är dikt 41 ur *Kalevala*, i svensk översättning av Lars Huldén. I dikten lyssnar alla levande väsen till den vise Väinämöinens förunderliga spel. Till slut blir även Väinämöinen själv rörd av sitt musicerande. I kompositionen skildras Väinämöinen

i en sjunkande melodilinj, liksom framhävande tårarna som rinner. Enligt dikten förvandlas tårarna till pärlor och blir en symbol för det värdefulla arv den allvetande musikern lämnar efter sig.

© *Juha Torvinen 2016*

Helsingfors Kammarkör inledde sin verksamhet 1962 som Finska Radions kammarkör och antog sitt nuvarande namn 2005. För tillfället är kören Finlands enda professionella kammarkör och dess breda repertoar sträcker sig från renässans till nutid, med ett speciellt gott anseende för sitt arbete med ny musik. Kören uppträder regelbundet vid festivaler i Finland och utomlands samt samarbetar med symfoniorkestrar, ensembler med tidsenliga instrument samt grupper specialiserade på samtida musik. Körens konserter sänds regelbundet i finsk radio och television och man har också uppträtt i produktioner för kanalen Arte och Europeiska radio- och TV-unionen. Helsingfors kammarkör är medlem av det europeiska nätverket för professionella kammarkörer Tenso.

www.helsinginkamarikuoro.fi

Nils Schweckendiek är konstnärlig ledare för Helsingfors kammarkör sedan 2007. Han är född i Tyskland men uppvuxen i Storbritannien, där han studerade musik vid Clare College i Cambridge innan han fortsatte sina studier i orkester- och körledning i Freiburg och Helsingfors. Han har gästspelat vid Leipzigooperan, Finlands Nationalopera, Savonlinna operafestival, SWR Vokalensemble Stuttgart, Nederländska Radiokören, Kroatiska Radio- och TV-kören samt Danmarks DR KoncertKoret, samt dirigerat orkestrar i hela Finland och flera europeiska länder. Han är speciellt engagerad i samtida musik och har dirigerat kring nittio uruppföranden, såväl musikteater som orkester-, kör- och ensembleverk. Hans och Helsingfors

kammarkörs tolkning av Einojuhani Rautavaaras storverk *Vigilia* televiserades för Arte 2013. Sedan 2014 är Nils Schweckendiek professor i körledning vid Konstuniversitetets Sibelius-Akademi.

www.schweckendiek.org

NILS SCHWECKENDIEK

Photo: © Marco Borggreve

ERIK BERGMAN JA SEKAKUOROMUSIIKKI

Erik Bergman (1911–2006) oli 1900-luvun johtava suomenruotsalainen modernistisäveltäjä. Maassaan ensimmäisten joukossa hän hyödynsi rivitekniikan, sarjallisuuden, puhekuoron ja aleatorisen kontrapunktin kaltaisia sävellystekniikoita.

Bergman opiskeli Helsingin konservatoriossa (nyk. Sibelius-Akatemia) 1930-luvulla sävellysopettajinaan Erik Furuhjelm ja Bengt Carlson. Tämä jälkeen opinnot jatkuivat eri mittaisina jaksoina Berliinissä Heinz Tiessenin johdolla. 1950-luvulla Bergman kehitti 12-säveltekniikan taitojaan Wladimir Vogelín luona Sveitsin Asconassa. Kaikkiaan Bergmanin tuotanto sisältää 150 opusnumeroitua ja toista sataa opusluettelon ulkopuolista sävellystä.

Kuoromusiikki oli Bergmanin erikoisalaa, ja hän oli Suomen arvostetuimpia kuoronjohtajia. Lisäksi kuoro, muodossa tai toisessa, on mukana noin joka toisessa hänen sävellyksistään. Tämä levytys koostuu pääasiassa aikaisemmin levyttämättömistä Bergmanin sekakuorokappaleista.

Vaichaisín levyn teoksista on vuonna 1936 ensiesítetty *Den vän jag älskat haver jag nu mist*. Kyseessä on sovitus Bergmanin Pohjanmaalla muistiín merkitsemästä kansanlaulusta. Se on myös ensimmäinen säveltäjältä koskaan kustannettu teos. Sovituksessa huomio kiinnittyy toiseen säkeistöön, jossa tenorisolisti laulaa kvinttiurkupisteen päällä muun kuoron hymistessä suut kiinni (*con bocca chiusa*).

Och gossen gick sig ut i morgonstund -sovituksen (1937) teksti ja sävelmä ovat ruotsalaisen kirjailijan F. A. Dahlgrenin käsialaa. Bergmanin ensimmäisen Saksan-opintomatkan anti näkyy äänten kekseliäinä jakoina, harmonisena rohkeutena ja kromaattisena imuna. Vuonna 1938 kantaesityksensä saanut *Skärgårdsgossens visa* (ensiesitys 1938) taas hahmottuu keinuvan 6/8-rytmín ja vaihtosävelloikkien kokonaisuutena. Tämä sovitus kertoo myös kotiseiturakkaudesta: ruotsinkielisen rannikon pojista kertovan tekstin laatinut V. K. E. Wichmann (runoilijanímeltään Gånge

Rolf) ja kappaleen melodian säveltänyt F. V. Illberg kuuluivat Bergmanin kotikaupungin Uudenkaarlepyyn kulttuurieliittiin.

Levytyksen varhaisin alkuperäissävellys on *Nu är sommarn här* vuodelta 1943 suomenruotsalaisen Arvid Mörnen tekstiin. Laulun pisteellisesti rytmitetyt melismat muistuttavat jopa myöhäiskeskiajan vokaalimusiikkikäytäntöjä. Kesäajan ihmeellisyyttä kuuluu myös vuoden 1945 tuotoksen *Sommarnatt* (teksti: Anne-Marie Hornborg) muuntuviissa melodiamotiiveissa. Levytyksen varhaisin opusnumeroitu kappale taas on vuonna 1944 Pär Lagerkvistin tekstiin sävelletty *Mitt träd är pinjen* op. 12/5. Se kertoo Bergmanin hienostuneesta sävelmaalailutaidosta: musiikki muuttuu moniääniseksi tekstin kertoessa pinjan oksien levittäytymisestä, ja puu kasvaa kerta kerralta korkeammalle kiipeävissä melodiakaaroksissa.

Varhaisissa sekakuoroteoksissa orastaa monia Bergmanin myöhäisemmän, vähitellen duuri–molli-tonaliteetista irtautuneen tyylin piirteitä: tekstisisältöjen herkkä musiikillinen kuvaus, intensiteetin kasvulle perustuvat eleet, lyhyiden motiivien kehittely erilaisin käänöksin sekä urkupisteiden ja muiden staattisten tekstuurien käyttö erityisesti yksilöä suurempien asioiden (luonto, ikuisuus, mytologiset ilmiöt jne.) kuvaamisessa. Varhaisteoksissa itää myös säveltäjälle keskeinen ihmisen soinnillisilla ulottuvuuksilla operoiminen.

Opus 38a (1952) havainnollistaa vielä yhtä Bergmanin säveltäjäprofiilin osatekijää: huumoria. Ruotsalaisen kirjailijan Nils Ferlinin tekstiin on sävelletty *Barnet travar*, alaotsikoltaan ”En parodi på musikens ABC”. Sitä kehystävän koulumaisen C-duuriasteikon parodisuus kirkastuu, kun muistetaan Bergmanin säveltäneen samana vuonna Suomen ensimmäisen dodekafonisen teoksen. Saman opuksen *Filmmanuskript*, sekin Ferlinin runoon, on kvintti- ja kvarttiharmonioiden terästämä absurditeetti. Mytologisen Panin rietastelua taas seurataan teoskokonaisuuteen kuuluvassa *En vårvisa* -laulussa ruotsalaisen Olof Thunmanin tekstiin.

Opuksessa 44b (1956) on neljä laulua. Miesäänten laveeraus ja naisäänten kuulto-

värit sävyttävät suomalaiskirjailija Jarl Hemmerin tekstiin sävellettyä *Akvarellia*. Ferlinin teksti virittää *Opera comiquen* pikkulintu-sopraanot ja elefanti-bassot. Komiikka syrjäytyy Mörnen tekstiin laaditussa *En visassa*, joka kertoo symbolistisesti elämän valosta. Hemmerin teksti *Barnvers*-laulussa puolestaan kutsuu syvälle pimeyteen – laskevien bassolinjojen avustamana.

Bergman luopui tonaalisuudesta asteittain 1950-luvun kuluessa. Opusluettelon ulkopuolelle jäänyt laulupari *Lamento* ja *Burletta* (1957) on esimerkki siirtymävaiheen teoksista. Ensimmäinen laulu soveltaa rivitekniikkaa vapaasti, ja toinen muistuttaa intervalliharjoitusta. Molemmissa kuoro tunnelmoi pelkillä tavuilla ja ilman varsinaista tekstiä. Kuullaan myös enteitä Bergmanille myöhemmin ominaisesta huokauselestä.

Psalm op. 50a (1959) on sävelletty Bergmanin pitkäaikaisen puolison, kirjailija Solveig von Schoultzin tekstiin. Teos etenee kromaattisia polkuja kohti a-sävelen kirkastamaa C-duurisointua. von Schoultzin tekstiin on laadittu myös *Springtime* op. 60 sekakuorolle ja baritonisolistille (1966). Sen jännitteisyyden koostuu muun muassa harmonisista sekunti-intervalleista, melodisista septimihypyistä ja äärikorkeista rekisterivierailuista.

Lausuja välittää tekstisisällön ja ilman sanoja laulava kuoro vahvistaa tunnelatausta. Tämä Bergmanin vokaaliteoksille tyypillinen asetelma löytyy teoksesta *Vestenvinden* norjalaisen Rolf Jacobsenin runoon. Antiikin tragedian tapaan kuoro ilmoittaa myös yleiset totuudet: ”Menneske forstår du ikke.” Samaan opukseen nro 73 (1973) kuuluva *Tyttöset* tuo yhteen kolme suomalaisen kansanlaulun sovitusta. Urkupisteet ja kehtolaulumainen keinunta hallitsevat ”Läksin minä kesäyönä käymään” -versiota. ”Karjankutsussa” huhuileva kuoro auttaa solistia lauman kokoamisessa, ja ”Heippatirallan” bergmaniaanisiet huokauseleet siivittävät tytöt ja pojat yhteiseen *forte fortissimo*on.

Bergmanin useista Edith Södergranin runoihin sävelletyistä teoksista viimeiseksi

jäi *Gudarnas spår* op. 88 (1978). Sen avaa runoon *Den stora trädgården* sävelletty kiilamaisin fraasein etenevä osa. Sopraanojen ja altojen sävelkimppujatkumo kannattaa *Den sörjande trädgården* -tekstiin perustuvaa laulua. Koko teoksen nimennyt runo on tekstinä kolmannessa laulussa, jossa baritonisolisti askeltaa kuoron blokkisointujen päällä.

Resitoiva solisti ja tunnelmaa kommentoiva kuoro ovat kannattimina myös renessanssirunoilija Francesco Petrarcan sonetteihin laaditussa rakkauslaulusarjassa *Petrarca-Suite* op. 118 (1991) sekä samana vuonna syntyneessä saksalaispsykologi Peter Lausterin teksteistä innoittuneessa teoskokonaisuudessa *Nein zur Lebensangst* op. 120. Ensiksi mainitussa sekakuoro ja baritonisolisti luovat neljä näkökulmaa rakkauden olemukseen. Jälkimmäinen taas hyödyntää muun muassa puhekuoro-tekniikoita ja lähes pistemusiikillista ilmaisua käsitellessään tekstien sisältämiä anteeksiannon, tunteiden ilmaisemisen ja egoismista irtautumisen teemoja.

Bergmanin omiin suosikkeihin kuuluneen säveltäjän kunniaksi sävelletty *Hommage à Béla Bartók* op. 132 (1995) johtaa sanattoman tekstinsä – ja osin säveltasonsakin – Bartókin nimen kirjaimista. Bergman kumartaa Bartókille hyödyntämällä runsaasti eri ihmisäänen käyttötapoja. *Vårt land* op. 146 (1999) taas on modernistin musiikillinen näkemys Suomen kansallislaulunkin pohjana olevasta runotekstistä.

Väinämöinen op. 147 (2000) jäi Bergmanin viimeiseksi laajaksi kuoroteokseksi. Sen tekstinä on hiukan muokattu *Kalevalan* runo 41, jonka on ruotsintanut Lars Huldén. Runossa kaikki eläväiset kuuntelevat tietäjä Väinämöisen ihmeellistä soittoa. Lopulta Väinämöinen liikuttuu soitostaan itsekin. Sävellyksessä tietäjää kuvataan alaspäisellä sävelkululla ikään kuin korostaen tämän valuvia kyyneliä. Kyyneleet muuttuvat runon mukaan helmiksi ja niistä tulee symboli sille arvokkaalle perinnölle, jonka kaikkitietävä musiikintekijä jälkeensä jättää.

© Juha Torvinen 2016

Helsingin kamarikuoro (HKK) aloitti toimintansa vuonna 1962 Radion kamarikuorona ja otti uuden nimen käyttöön vuonna 2005. Helsingin kamarikuoro on yhä Suomen ainoa ammattilaulajista koostuva kamarikuoro. HKK esittää ohjelmistoa laaja-alaisesti renessanssista nykypäivän musiikkiin, ja kuoro tunnetaan erityisesti nykymusiikin esittäjänä. Kuoro tekee yhteistyötä kotimaisten ja ulkomaisten festivaalien, orkestereiden, periodiyhtyeiden sekä nykymusiikkiyhtyeiden kanssa. Yhteistyö Yleisradion kanssa on jatkunut säännöllisenä sekä radiointien että televisiointien muodossa, ja lisäksi kuoro on esiintynyt ARTEn ja EBU:n tuotannoissa. HKK on eurooppalaisten ammattikamarikuorojen verkosto Tenson jäsen.

www.helsinginkamarikuoro.fi

Nils Schweckendiek on vastannut Helsingin kamarikuoron taiteellisesta toiminnasta vuodesta 2007. Hän opiskeli musiikkitiedettä sekä orkesterin- ja kuoronjohtoa Cambridgessa, Freiburgissa ja Helsingissä. Hän on vieraillut Suomen Kansallisoopperassa, Leipzigin Oopperassa, Savonlinnan Oopperajuhlilla, Bernin, Bielefeldin ja Vaasan Oopperoissa sekä toiminut monen suomalaisen orkesterin vierailevana johtajana. Schweckendiek on aikamme musiikin puolestapuhuja ja hän on johtanut tähän mennessä noin 90 ensiesitystä, mukaan lukien musiikki-teatterin-, orkesterin-, kuoron- ja soitinyhtyeiteoksia. Vuonna 2013 hänen johtamansa Einojuhani Rautavaaran Vigilia-esitys televisioitiin kansainvälisellä ARTE-kulttuurikanavalla. Vuodesta 2014 hän on toiminut Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kuoronjohtajan professorina, ja hän on vieraillut SWR Vokalensemble Stuttgartin, Alankomaiden radion kuoron, Kroatian radion kuoron sekä Tanskan radion konserttikuoron johtajana.

www.schweckendiek.org

ERIK BERGMANS MUSIK FÜR GEMISCHTEN CHOR

Erik Bergman (1911–2006) war der bedeutendste finnische Komponist der Moderne im 20. Jahrhundert; als einer der ersten verwendete er Kompositionsmethoden wie Zwölftontechnik, serielle Musik, Sprechgesang und aleatorischen Kontrapunkt.

In den 1930er Jahren besuchte Bergman das Helsinki-Konservatorium (die heutige Sibelius-Akademie), wo er bei Erik Furuhjelm und Bengt Carlson Komposition studierte. Weitere Studien führten ihn mehrfach nach Berlin, wo er Schüler von Heinz Tiessen war. In den 1950er Jahren vertiefte Bergman seine Kenntnisse der Zwölftontechnik bei Wladimir Vogel in Ascona in der Schweiz. Bergmans Œuvre umfasst mehr als 150 Werke mit sowie mehr als 100 Kompositionen ohne Opuszahl.

Im Zentrum von Bergmans Schaffens stand die Chormusik; er war einer der renommiertesten Chorleiter Finnlands. Fast die Hälfte seiner Werke sieht in irgendeiner Form Chorbeteiligung vor. Die vorliegende Aufnahme konzentriert sich vor allem auf seine Werke für gemischten Chor, die bislang noch nicht eingespielt wurden.

Das früheste dieser Stücke ist das 1936 uraufgeführte *Den vän jag älskat haver jag nu mist* (*Mein Freund, der geliebte, ist verloren jetzt*), die Bearbeitung eines Volkslieds, das Bergman in der finnischen Region Österbotten notierte. Dieses Lied ist zugleich das erste Werk des Komponisten, das veröffentlicht wurde. In dieser Bearbeitung richtet sich die Aufmerksamkeit besonders auf die zweite Strophe, in der ein Tenorsolist über einem Orgelpunkt aus Quinten singt, während der Rest des Chores summt (*con bocca chiusa*).

Text und Melodie der Bearbeitung von *Och gossen gick ut i morgonstund* (*Und am Morgen zog der Bursche von dannen*, 1937) stammen von dem schwedischen Schriftsteller F. A. Dahlgren. Die Früchte von Bergmans erster Studienreise nach Deutschland zeichnen sich durch innovative Stimmführung, kühne Harmonik und

eine Vorliebe für Chromatik aus. *Skärgårdsgossens visa* (Ein Lied von den Inseln; 1938 uraufgeführt) zeigt schaukelnde 6/8-Rhythmen und Wechseltonsprünge – und außerdem die Liebe zu seiner Heimat: Das Lied handelt von jungen Küstenburschen in diesem schwedischsprachigen Gebiet. V.K. E. Wichmann (besser bekannt unter seinem Pseudonym Gänge Rolf), der den Text verfasste, und F. V. Illberg, der die Melodie komponierte, gehörten zu der kulturellen Elite von Bergmans Heimatstadt Nykarleby (Uusikaarlepyy).

Die früheste Originalkomposition dieser Aufnahme ist *Nu är sommarn här* (Der Sommer ist da), das 1943 auf einen Text des finnischen Schriftstellers Arvid Mörne komponiert wurde. Die mit punktierten Rhythmen versehenen Melismen erinnern mitunter an Techniken der Vokalmusik des späten Mittelalters. Das Wunder der Sommerzeit spürt man auch in den Verwandlungen des Melodiemotivs von *Sommarnatt* (Sommernacht, 1945; auf einen Text von Anne-Marie Hornborg). Das früheste der hier eingespielten Werke mit Opuszahl ist *Mitt träd är pinjen* (Mein Baum ist die Kiefer) op. 12 Nr. 5, komponiert 1944 auf einen Text von Pär Lagerkvist. Es zeigt Bergmans eleganten Einsatz von Tonmalereien: Die Musik wird polyphon, wenn der Text davon erzählt, wie die Kiefer ihre Krone ausbreitet; über aufsteigenden Melodien wächst der Baum immer höher.

In Bergmans frühen Werken für gemischten Chor lassen sich die Keime eines Stils entdecken, der sich allmählich von der Dur-/Molltonalität befreien sollte. Zu seinen Charakteristika gehören die sensible Darstellung des Textinhalts, eine auf Intensitätssteigerung beruhende Gestik, motivische Arbeit in unterschiedlicher Form sowie die Verwendung von Orgelpunkten und anderen statischen Texturen – vor allem bei der Darstellung von Dingen, die größer sind als das Individuum (Natur, Ewigkeit, mythologische Phänomene etc.). Schon in seiner frühen Musik erforscht Bergman auch das klangliche Potential der menschlichen Stimme, was zu einem zentralen Element seines Stils werden sollte.

Op. 38a (1952) illustriert einen weiteren Aspekt von Bergmans kompositorischem Profil: Humor. *Barnet travar* (*Das Kind baut*) ist die Vertonung eines Texts des schwedischen Autors Nils Ferlin; ihr Untertitel lautet: „Eine Parodie auf das musikalische ABC“. Das Stück wird von einer etwas akademischen C-Dur-Tonleiter umrahmt, und seine parodistische Absicht wird noch deutlicher, wenn wir uns vor Augen halten, dass Bergman im selben Jahr das erste Zwölftonwerk in Finnland komponierte. Zu dieser Werkgruppe gehören auch *Filmmanuskript*, eine mit Quinten und Quarten gespickte Absurdität auf einen weiteren Text von Ferlin, sowie *En vårvisa* (*Ein Frühlingslied*) nach Worten des schwedischen Schriftstellers Olof Thunman, das von der mythologischen Figur des Pan und seinen Streichen handelt.

Op. 44b (1956) besteht aus vier Liedern. *Akvarell* (*Aquarell*) basiert auf einem Text des finnischen Autors Jarl Hemmer. Die Klangwogen der Männerstimmen und die leuchtenden Farben der Frauenstimmen erzeugen ein reiches Klangspektrum. Ein Text von Nils Ferlin zeigt kleine Sopranvögel und Elefantenbässe in der *Opera comique* (sic). In *En visa* (*Ein Lied*) auf einen Text von Arvid Mörne, einer symbolistischen Darstellung des Lichts des Lebens, tritt der komödiantische Aspekt bei-seite. In *Barnvers* (*Kinderreime*) ruft Hemmers Text mit Hilfe absteigender Basslinien in die tiefe Dunkelheit.

Während der 1950er Jahre entfernte sich Bergman zusehends von der Tonalität. Die beiden Lieder *Lamento* und *Burletta* (1957) tragen keine Opuszahl, sind aber dennoch ein gutes Beispiel für die Kompositionen dieser Übergangszeit. Das erste verwendet eine freie Zwölftontechnik, während das zweite an eine Intervallstudie erinnert. In beiden Liedern entsteht Atmosphäre allein durch Silben; es gibt keinen eigentlichen Text. Zudem kündigen sich jene Seufzergesten an, die für Bergmans späteren Stil charakteristisch werden sollten.

In *Psalm* op. 50a (1959) vertont Bergman einen Text seiner langjährigen Ehefrau

Solveig von Schoulz. Das Werk strebt auf chromatischen Pfaden einem um den Ton A erweiterten C-Dur-Akkord entgegen. Auch der Text zu *Springtime (Frühling)* für gemischten Chor und Baritonsolo op.60 (1966) stammt von seiner Frau. Spannend verbinden sich Sekundharmonien, Septsprünge und Exkurse ins oberste Register.

Der Solist präsentiert den Text zum wortlosen Gesang des Chors, der die emotionale Spannung verstärkt. Diese Satztechnik ist typisch für Bergmans Vokalwerke; sie findet sich auch in *Vestenvinden (Der Westwind)*, komponiert auf ein Gedicht des norwegischen Schriftstellers Rolf Jacobsen. Wie in einer antiken Tragödie verkündet der Chor allgemeine Wahrheiten: („Ihr Menschen, versteht nicht“). Zu derselben Opuszahl 73 gehören auch die drei Bearbeitungen finnischer Volkslieder mit dem Titel *Tyttöset (Die Mädchen)*. „Läksin minä kesäyönä käymään“ („In einer Sommernacht zog ich hinaus“) wird von Orgelpunkten und einer schaukelnden, wiegenliedartigen Atmosphäre geprägt. In „Karjankutsu“ („Hirtenruf“) hilft der schreiende Chor dem Solisten, eine Rinderherde einzupferchen, während Bergmans charakteristische Seufzergesten in „Heippatiralla“ („He, tralala“) die Jungen und Mädchen einem gemeinsamen *Fortissimo* entgegenreiben.

Bergman komponierte eine Reihe von Werken auf Gedichte von Edith Södergran, unter denen *Gudarnas spår (Spuren der Götter)* op.88 (1978) das letzte ist. Das Stück beginnt mit dem Gedicht *Den stora trädgården (Der große Garten)*, das in keilförmigen Phrasen voranschreitet. Toncluster von Sopran und Alt tragen *Den sörjande trädgården (Der trauernde Garten)*. Das Gedicht, das der ganzen Gruppe den Namen gibt, folgt an dritter Stelle und zeigt einen Baritonsolisten, der über Akkordblöcken des Chors vorandrängt.

Die Kombination von Erzähler und atmosphärischem Chor prägt viele von Bergmans Werken, u.a. die *Petrarca-Suite* op. 118 (1991) – ein Liebesliederzyklus mit Vertonungen von Sonetten des Renaissance-Dichters Francesco Petrarca – und das

im selben Jahr entstandene *Nein zur Lebensangst* (dt. Originaltitel) op. 120, das von Texten des deutschen Psychologen Peter Lauster inspiriert wurde. Im ersten dieser Werke präsentieren uns der gemischte Chor und der Baritonsolist vier verschiedene Einstellungen zur Liebe. Das zweite Werk nutzt Techniken wie Sprechgesang und gelangt sogar in die Nähe pointillistischer Techniken, wenn es die zentralen Themen des Texts interpretiert: Vergebung, Ausdruck von Gefühlen und Befreiung von Egoismus.

Hommage à Béla Bartók op. 132 (1995) zollt einem von Bergmans Lieblingskomponisten Tribut; den wortlosen Text – und manchmal auch die Tonhöhen – leiten sich von den Buchstaben in Bartóks Namen ab. Bergman erweist Bartók durch die ausgiebige Ausnutzung aller Möglichkeiten der menschlichen Stimme Ehre. Im Unterschied hierzu begegnet *Vårt land* (*Unser Land*) op. 146 (1999) dem Gedicht von J. L. Runeberg, das die Worte zu Finnlands Nationalhymne liefert, mit einem musikalisch modernen Ansatz.

Väinämöinen op. 147 (2000) sollte Bergmans letztes großes Chorwerk sein. Textgrundlage ist Rune 41 des *Kalevala* (in der schwedischen Übersetzung von Lars Huldén). Alle Lebewesen, heißt es dort, hören dem wunderbaren Spiel des weisen Väinämöinen zu; zu guter Letzt ist Väinämöinen selber von seinem Musizieren gerührt. In Bergmans Werk wird Väinämöinen durch eine absteigende melodische Linie verkörpert, die gleichsam das Hinabrinnen der Tränen unterstreicht. Im Gedicht werden die Tränen in Perlen verwandelt und zu einem Symbol des kostbaren Vermächtnisses allwissender Musik.

© *Juha Torvinen 2016*

Der **Helsinki Chamber Choir** (Helsingin kamarikuoro) wurde 1962 als Finnischer Radiokammerchor gegründet und erhielt seinen jetzigen Namen 2005. Das umfangreiche Repertoire des derzeit einzigen professionellen Kammerchors in Finnland umfasst Musik der Renaissance bis hin zur Gegenwart; insbesondere sein Engagement für neue Musik hat ihm großes Ansehen verschafft. Der Chor tritt häufig bei Festivals in Finnland und im Ausland auf und arbeitet mit Symphonieorchestern, Alte-Musik-Ensembles und zeitgenössischen Musikgruppen zusammen. Seine Konzerte werden regelmäßig im staatlichen Rundfunk und Fernsehen ausgestrahlt, darüber hinaus hat er an Produktionen für ARTE und die European Broadcasting Union mitgewirkt. Der Chor ist Mitglied von Tenso, dem europäischen Netzwerk professioneller Kammerchöre.

www.helsinkichamberchoir.fi

Nils Schweckendiek ist seit 2007 Künstlerischer Leiter des Helsinki Chamber Choir. Er studierte Musik am Clare College, Cambridge, sowie Orchester- und Chorleitung in Freiburg und Helsinki. Gastverpflichtungen führten ihn an die Leipziger Oper, zur Finnischen Nationaloper, zu den Opernfestspielen Savonlinna, zum SWR Vokalensemble Stuttgart, zum Niederländischen Rundfunkchor, zum Kroatischen Rundfunk- und Fernsehchor, zum Konzertchor des Dänischen Rundfunks sowie zu Orchestern in vielen europäischen Ländern. Er engagiert sich für die Musik unserer Zeit und hat rund neunzig Uraufführungen geleitet, darunter Musiktheater, Orchester-, Chor- und Ensemblewerke. Im Jahr 2013 wurde seine Aufführung von Einojuhani Rautavaaras monumentaler *Vigilia* mit dem Helsinki Chamber Choir von ARTE im Fernsehen ausgestrahlt. Seit 2014 ist er Professor für Chorleitung an der Sibelius-Akademie der Universität der Künste Helsinki.

www.schweckendiek.org

PETRARCA-SUITE

1 I. S'amor non è

S'amor non è, che dunque è quel ch'io sento?
Ma s'egli è amor, perdio, che cosa et quale?
Se bona, onde l'effecto aspro mortale?
Se ria, onde sí dolce ogni tormento?

S'a mia voglia ardo, onde 'l pianto e lamento?
S'a mal mio grado, il lamentar che vale?
O viva morte, o dilectoso male,
come puoi tanto in me, s'io no 'l consento?

Et s'io 'l consento, a gran torto mi doglio.
Fra sí contrari vènti in frale barca
mi trovo in alto mar senza governo,

sí lieve di saver, d'error sí carca
ch'i' medesimo non so quel ch'io mi voglio,
et tremo a mezza state, ardendo il verno.

2 II. Benedetto sia 'l giorno

Benedetto sia 'l giorno, et 'l mese, et l'anno,
et la stagione, e 'l tempo, et l'ora, e 'l punto,
e 'l bel paese, e 'l loco ov'io fui giunto
da' duo begli occhi che legato m'anno;

et benedetto il primo dolce affanno
ch'i' ebbi ad esser con Amor congiunto,
et l'arco, et le saette ond'i' fui punto,
et le piaghe che 'nfin al cor mi vanno.

Benedette le voci tante ch'io
chiamando il nome di mia donna ò sparte,
e i sospiri, et le lagrime, e 'l desio;

et benedette sian tutte le carte
ov'io fama l'acquisto, e 'l pensier mio,
ch'è sol di lei, sí ch'altra non v'à parte.

PETRARCH SUITE

I. If this is not love

If this is not love then what am I feeling?
But if it be love, then what sort of thing is it?
If it be good, why has it this effect: bitter, mortal?
If it is bad then why is every torment sweet?

If I want to burn, whence the tears and grief?
If my condition is bad, what is the use of grieving?
O living death, O delicious evil,
How can there be so much in me, if I do not consent?

And if I do consent, I am very wrong in grieving.
Among conflicting winds in a frail boat
I find myself on the deep sea without a rudder,

So light in knowing, so full of error,
That I do not know what it is that I wish myself,
And I tremble during the summer while I burn in winter.

II. Blessed be the day

Blessed be the day, the month, the year
And the season, the time, the hour, the instant,
The beautiful countryside, the place where I was captivated
By two lovely eyes that have enraptured me.

And blessed be the first sweet torment,
That I experienced from love overwhelming me,
The bow, and the bolts that struck me,
And the wounds that pierced my heart.

Blessed be all the words I have used
In calling Laura's name,
The sighs, the tears and the desires.

And blessed be all the writings
With which I have increased her fame, and my thoughts,
Which are solely of her and have no room for others.

③ III. Stiamo, Amor

Stiamo, Amor, a veder la gloria nostra,
cose sopra natura altere et nove:
vedi ben quanta in lei dolcezza piove,
vedi lume che 'l cielo in terra mostra,

vedi quant'arte dora e 'mperla e 'nostra
l'abito electo, et mai non visto altrove,
che dolcemente i piedi et gli occhi move
per questa di bei colli ombrosa chiostra.

L'erbetta verde e i fior' di color' mille
sparsi sotto quel' elce antiqua et negra
pregan pur che 'l bel pe' li prema o tocchi;

e 'l ciel di vaghe et lucide faville
s'accende intorno, e 'n vista si rallegra
d'esser fatto seren da sí belli occhi.

④ IV. I' vo piangendo

I' vo piangendo i miei passati tempi
i quai posi in amar cosa mortale,
senza levarmi a volo, abbienti'io l'ale,
per dar forse di me non bassi esempi.

Tu che vedi i miei mali indegni et empi,
Re del cielo invisibile immortale,
soccorri a l'alma disviata et frale,
e 'l suo defecto di tua gratia adempi:

sí che, s'io vissi in guerra et in tempesta,
mora in pace et in porto; et se la stanza
fu vana, almen sia la partita honesta.

A quel poco di viver che m'avanza
et al morir, degni esser Tua man presta:
Tu sai ben che 'n altrui non ò speranza.

Francesco Petrarca, from 'Il Canzoniere'

III. Love, let us stay

Love, let us stay to see our glory,
Things old and new beyond nature.
See how much sweetness rains upon her,
See the light of the heavens revealed on earth.

See how it is gilded and embroidered
Our lady's chosen gown, never seen before.
How sweetly she moves her eyes and feet
Among the shady cloister formed by the hills.

The green grass and flowers of a thousand colours,
Scattered beneath that dark and ancient oak,
Pray that her beautiful foot will caress or trample them:

And the sky with its brilliant sparks
Flashes all around, visibly delighting
At being calmed by such lovely eyes.

IV. I weep for my time

I weep for my time that is past,
That I spent loving something mortal,
Without rising to fly, although I had the wings
To raise myself to a higher state.

You who see my shameful and wicked sins,
Heavenly king, invisible and immortal,
Succour this drifting and frail soul,
And heal its faults by your grace.

So that, if I have lived in war and storm,
I may die in peace and in port: and if my sojourn
Has been in vain, may my parting be virtuous.

For the little time remaining to me,
And at my death may your hand support me
For you well know that I have no other hope.

GUDARNAS SPÅR

5 I. Vi äro alla hemlösa vandrare...

Vi äro alla hemlösa vandrare
 och alla äro vi syskon.
 Nakna gå vi i trasor med vår ränsel,
 men vad äga furstarna i jämbredd med oss?
 Skatter strömma till oss genom luften
 som icke mätas med guldets vikt.
 Ju äldre vi bliva,
 desto mera veta vi att vi äro syskon.
 Vi hava ingenting annat att skaffa med den
 övriga skapelsen
 än att giva den vår själ.
 Om jag hade en stor trädgård
 skulle jag bjuda alla mina syskon dit.
 Var och en skulle taga med sig en stor skatt.
 Då vi icke hava något hemland kunde vi bli ett folk.
 [...]
 Ur vår tysta trädgård
 skola vi giva världen ett nytt liv.

Edith Södergran: Den stora trädgården

6 II. Ack, att fönster se och väggar minnas... II. Just think that windows can see...

Ack, att fönster se
 och väggar minnas,
 att en trädgård kan stå och sörja
 och ett träd kan vända sig om och fråga:
 Vem har icke kommit och vad är icke väl,
 varför är tomheten tung och säger ingenting?
 De bittra nejlikorna sluta upp kring vägen,
 där granens dunkel bliver outgrundligt.

Edith Södergran: Den sörjande trädgården

TRACES OF THE GODS

I. We are all homeless wanderers...

We are all homeless wanderers
 And all are sisters and brothers.
 Naked and in rags with our knapsacks,
 Yet, compared with us, what do princes have?
 Treasures flow to us through the ether
 Which are not measured with the weight of gold.
 The older we become
 The more we know that we are siblings.
 We have nothing more to do with the rest
 of creation
 Than to give it our soul.
 If I had a great garden
 I should invite all my siblings.
 Each of them would bring a great treasure.
 Since we have no native land, we could become one people.
 [...]
 From our silent garden
 We shall give new life to the world.

Just think that windows can see
 And walls remember,
 That a garden can grieve
 And a tree can turn and ask:
 Who has not come and what is wrong,
 Why is emptiness burdensome and says nothing?
 The bitter carnations surround the path,
 Where the darkness of the spruce becomes inscrutable.

7 III. Gudarna gå genom livet...

Gudarna gå genom livet med hjärtat höjt över smärtan...
 Gudarna bära livet lätt som pelare strålande valv.
 Gudarna gå genom livet ensamma, oigenkända de stå
 och skåda ur eviga ögon vår skumma jord.

[...]

Där de vandrat är en tröst att gå
 för den som kämpar med kvaltyngt bröst.
 Där de vandrat är en lust att gå
 för den som skrider sin segerstråt.
 Gudarnas spår försvinner ej ur världen;
 att de gå över henne, gör jorden hög
 och mänskan allt förlåtligt.

Edith Södergran: Gudarnas spår

8 VESTENVINDEN

Vestenvinden

plystrer mellem skipets master, vil vite, vil
 tale, vil forandre seg.

Sydkorset

er et smykke av ild, et tyst symbol.

Regnet

frommer feberaktig mot rutene, menneske
 forstår du ikke.

De kuede, de forsakte

i verden holder seg til bakgatene. De har ordene
 inne i seg. De kan ikke tale.

De som leter efter et sted å bo

de som ser sitt hus brenne kan ikke tale.

De som verden forakter, de utstøtte

de besmittede kan ikke tale.

III. The gods go through life...

The gods go through life, hearts raised above pain...
 The gods carry life lightly like pillars supporting a vault.
 The gods pass through life alone, unrecognized they
 stand, observing our murky earth with eyes eternal.

[...]

To walk where they have wandered is a consolation
 For whoever struggles with anguished breast.
 Where they have wandered it is joy to follow
 For whoever enters the path of victory.
 Traces of the gods never vanish from the world.
 That they pass over it, raises the earth
 And makes mankind forgivable.

THE WEST WIND

The west wind

whistles through ships' masts, seeks to know,
 seeks to speak, wants to be transformed.

The southern cross

is a fiery ornament, a silent emblem.

The rain

drums feverishly on the windowpanes, people,
 you do not understand.

The intimidated, the forlorn

of this world keep to the back streets.
 The words are there but they cannot speak.

Those who seek a place to dwell,

those who see their house burning cannot speak.

Those whom the world despises, the outcasts,

the pariahs cannot speak.

De hungernde de tørste
de som leter i søppeldunkene, de som segner om på
gatene, på jungelstiene har munnen full av blod,
de kan ikke tale.

Du kan tale.

Rolf Jacobsen

Those who are hungry and thirsty,
who search the rubbish bins, those who collapse on the
street, on jungle pathways with mouths full of blood,
they cannot speak.
You can speak.

9–10 LAMENTO – BURLETTA

[without words]

from FOUR SONGS FOR MIXED CHORUS

11 Barnet travar

En parodi på musikens ABC

Barnet travar på ABC,
tuppen kommer att värpa!
Morans ögon kan ingen se,
bonden talar med skärpa.
Drängen dolar med snus och dryck,
pigan gnolar ett skillingtryck.
Barnet travar på ABC,
tuppen kommer att värpa.

Tuppen värper helt säkert han.

– Silvermynt ska vi trava!

Allt blir bra för en liten man
bara han lärt att stava.

Brist och längtan går världen kring,
pigan drömmer fagra ting.

Allt blir bra för en liten man
bara han lärt att stava.

Nils Ferlin. © Finlands svenska sång- och musikförbund. Reprinted with permission

The Child Piles Up

A parody on music's ABC

The child piles up his ABC,
The cockerel will lay eggs!
The farm wife's eyes can see no one,
The farmer is insistent.
The lad fiddles with snuff and drink,
The maid hums a jingle.
The child piles up his ABC,
The cockerel will lay eggs.
The cockerel will surely lay eggs.
And we shall pile up silver coins!
Everything will go well for a little boy
As long as he has learnt to spell.
Scarcity and longing run through the world,
The maid dreams of lovely things.
Everything will go well for a little boy
As long as he has learnt to spell.

12 Filmmanuskript

Den rike kejsarn av Kina
han sörjde och sörjde så
att den fattige kejsarn av Kina
blir versen numero två.

Den fattige kejsarn av Kina
kan publiken dock inte förstå.
Så den rike kejsarn av Kina
törhända blir bäst ändå.

Nils Ferlin. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

13 En vårvisa

Med en krans om horn och hår
av det våta löv
svingar han i svala snår,
vig och lätt på klaven klöv.

Luden, lustig, full av spratt
trår en faun sin dans
väcker ekot med sitt skratt
viftar takten med sin svans.

I den morgonljusa vik slår en yr najad.
Pärlor droppa, fiskar hoppa sprittande åstad,
när i ringar hon sig svingar ung och glad.
Sol och ljus och sång och sus spela Pan!

Olof Thunman

14 MITT TRÄD ÄR PINJEN

Mitt träd är pinjen,
den som lyfter sig
befriad upp ur jorden,
breder sig
i andakt ut, med krona mörk och stum.
Så tar sin plats i rymdens vida rum.

Film Manuscript

The wealthy emperor of China
He mourned and mourned so
That the poor emperor of China
Becomes verse number two.

The poor emperor of China
The audience cannot understand.
So perhaps the rich emperor of China
Will be best after all.

A Spring Song

With a wreath around horns and hair
Made of wet leaves
He rushes through cool thickets
Agile and lithe on cleft hoof.

Hairy, droll and full of pranks
A faun pursues his dance
Causes echoes with his laughter
Beating time with his tail.

In the bright morning inlet a dizzy naiad splashes.
Pearls drip, fish jump playfully around
As she rings and swings in youthful joy.
Pan plays sun and light and song and sighs.

MY TREE IS THE PINE

My tree is the pine,
That raises itself
Liberated out of the earth
Spreads itself
Prayerfully, with its dark and silent crown.
And takes its place in the wide fields of space.

Av jord blev ande,
 utav ande ro.
 Dess krona lyftes att i rymden bo.
 Är blott en gäst, är blott en handfull mull,
 men synes evig för sitt väsens skull.

Pär Lagerqvist. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

Earth became spirit
 And spirit calm.
 Its crown was raised to live in space.
 It is just a guest, a handful of dust,
 But seems eternal by its nature.

FOUR SONGS FOR MIXED CHORUS

15 1. Akvarell

Slätterna slumra i majkvällsdrömmen,
 luften är stilla och pärlemorblå.
 Skira i kvällsljuset sälgarna stå
 som klädda i guldhår och blomma vid strömmen.

Allt är så mjukt, så förtonande lätt.
 Borta vid strömfårans silverränning
 sitter en flicka i blekblå klänning
 och binder av sälgarnas guld en bukett.

Jarl Hemmer

1. Watercolour

The plains sleep on in a nocturnal May dream,
 The air is still and pearly blue.
 Delicate in the evening air stand the willows
 As though dressed in golden hair, flowering by the water.

Everything is so soft, so reverberantly light.
 Over there by the silvery stream
 A girl sits dressed in blue,
 Making a posy from the willow-trees' gold.

16 2. Opera comique

Det var om en liten fågel
 på lindevist.
 Och hur var det med denna fågel
 på lindevist?

Hörbarligen var det grant,
 ty det lät så visst
 som det gällde en elefant
 på en lindevist.

Nils Ferlin. © Finlands svenska sång- och musikförbund. Reprinted with permission

2. Opéra comique

It was about a little bird
 Perched on a linden.
 And how was the bird
 Perched on a linden?

Audibly it was magnificent,
 Because it sounded so convincing
 As though it concerned an elephant
 Perched on a linden.

17 3. En visa

Min kära smög ut genom månglänst grind.
 Det var dagg över äng, det var doft i vind.
 I glans, i glans låg fältet!

Min kära gled in i den glimmande skog.
 Och månen längs stigen sin strimma drog.
 I glans, i glans stod skogen!

Och jag vandrade fram i min käras spår.
 Och jag vandrar ännu genom öden och år.
 I glans, i glans står livet!

Arvid Mörne. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

18 4. Barnvers

När Gud andas, blir det blommor
 i all världens gröna hagar,
 när han gråter, regnar stjärnor,
 när han ler, blir solskensdagar.
 När han vänder bort sitt anlet,
 vissnar varje sommarbjörk.
 Då blir alla ögon frusna.
 Då blir världen mörk.

Jarl Hemmer

19 PSALM

O hand av sol
 som stryker rivna vingar blodig näbb
 och dessa genomblåsta mörka bröst dun
 hand av sol
 stå still mot vilsna ögat
 lys upp den flykt som var och den som väntar

3. A Song

My lover crept out through a moonlit gate.
 There was dew on the meadows and a scent in the wind.
 And the fields shone so lustrously.

My lover slipped into the shining forest.
 And the moon streaked the narrow paths.
 And the forest shone so lustrously.

And I wandered the paths that my lover took.
 And I wander still through fate's own years.
 And life shines so lustrously.

4. Children's Verse

When God breathes, flowers grow
 In all the world's green pastures,
 When he weeps, stars rain down,
 And when he smiles life is all sunshine.
 When he turns away his face,
 Summer's every birch tree wilts.
 Then every eye is frozen
 And the world is dark.

HYMN

Oh solar hand
 that caresses torn wings, bloody beak
 and this dark, windblown murky down
 oh solar hand
 stand still against the bewildered eye
 illumine the flight that was and that awaits

o låt oss tro:
du vet, du vet vinds övervåld
du, som tar mot oss utbredd där vi störta.

and let us have faith:
you know, you know the viciousness of the wind
you, who receives us wherever we fall.

Solveig von Schoultz. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

20 SPRINGTIME

I lost my soul to you in springtime.
Bring my soul back to me.

Solveig von Schoultz. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

21 VÅRT LAND

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
Ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
Mer älskad än vår bygd i nord,
Än våra fäders jord.

Vårt land är fattigt, skall så bli
För den, som guld begär,
En främling far oss stolt förbi;
Men detta landet älska vi,
För oss med moar, fjäll och skär
Ett guldland dock det är.

Vi älska våra strömmars brus
Och våra bäckars språng,
Den mörka skogens dystra sus,
Vår stjärnenatt, vårt sommarljus,
Allt, allt, vad här som syn, som sång
Vårt hjärta rört en gång.

OUR COUNTRY

Our country, our country, our native land,
Sound out loudly, precious words.
There is no distant mountain range
No deeper valley, no sea-washed shore
That is loved more fiercely than our Nordic home,
Than our fathers' earth.

Our land is poor, and so shall be
For those who demand gold,
A stranger proudly passes us by,
But this is the land that we love,
For us its heaths, its mountains and rocks
Are a golden native land.

We love the sound of rushing waters
And our leaping streams,
The sad sighs of dark woods,
Our starry nights, our summer light,
All that in sight and in song
Has ever touched our hearts.

Här striddes våra fäders strid
 Med tanke, svärd och plög,
 Här, här, i klar som mulen tid,
 Med lycka hård, med lycka blind,
 Det finska folkets hjärta slog,
 Här bars, vad det fördrog.

Vem täljde väl de striders tal,
 Som detta folk bestod,
 Då kriget röt från dal till dal,
 Då frosten kom med hungerns kval,
 Vem mätte allt dess spillda blod
 Och allt dess tålmod?

Och det var här, det blodet flöt,
 Ja, här för oss det var,
 Och det var här, sin fröjd det njöt,
 Och det var här, sin suck det göt,
 Det folk, som våra bördor bar
 Långt före våra dar.

Här är oss ljuvt, här är oss gott,
 Här är oss allt beskär;
 Hur ödet kastar än vår lott,
 Ett land, ett fosterland vi fått,
 Vad finns på jorden mera vårt
 Att hållas dyrt och kärt?

Och här och här är detta land,
 Vårt öga ser det här;
 Vi kunna sträcka ut vår hand
 Och visa glatt på sjö och strand
 Och säga: se det landet där,
 Vårt fosterland det är!

Och fördes vi att bo i glans
 Bland guldmoln i det blå,
 Och blev vårt liv en stjärnedans,
 Där tår ej göts, där suck ej fanns,
 Till detta arma land ändå
 Vår längtan skulle stå.

It was here that our fathers fought
 With mind and sword and plough.
 Here, here, in times bright or dark,
 With tough luck and with good fortune,
 The heart of the Finnish people beat
 And they bore what it could take.

Who reckoned the list of battles
 That this people withstood,
 When war cried out from valley to valley,
 When frosts brought pangs of famine,
 Who measured out the blood they spilled
 And all their stolid patience?

And it was here that the blood flowed,
 For our sakes, it was here,
 And it was here they had their delights
 And it was here their groans were heard,
 That people who bore our burdens
 Long before our own times.

To us this is a lovely place,
 And all we need is given to us;
 However fate determines our lot
 A land, a native land we have been given,
 What is there on this earth
 To keep more precious or more dear?

And here, just here, is that land,
 The land that our eyes can see;
 We can stretch out a hand
 And point happily to lakes and shores
 And say: look at this country,
 This is our native land.

And if it was our lot to live in splendour
 Among clouds of gold up in the blue,
 And if our life was a dance among the stars
 Where there were no tears, no sighs,
 Yet we should long for
 This land of poverty.

O land, du tusen sjöars land,
Där sång och trohet byggt,
Där livets hav oss gett en strand,
Vår forntids land, vår framtids land,
Var för din fattigdom ej skyggt,
Var fritt, var glatt, var tryggt!

Din blomning, sluten än i knopp,
Skall mogna ur sitt tvång;
Se, ur vår kärlek skall gå opp
Ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp,
Och högre klinga skall en gång
Vår fosterländska sång.

Johan Ludvig Runeberg

O land, thou land of a thousand lakes,
Built upon song and loyalty,
Where the sea of life has given us a shore,
Land of our past and land of our future,
Do not be ashamed of your poverty,
Be free, be happy, be secure.

Your flowering that remains but a bud,
Will mature from its captive state;
See how, from our love will develop
Your light, your splendour, your joy, your hope,
Will ring out more nobly
In the song of our native land.

NEIN ZUR LEBENSANGST

1 I. Allein aber nicht isoliert

In der Individualität ist der Mensch nicht isoliert oder einsam, sondern allein. Er zieht sich nicht in sich selbst zurück auf Grund von Enttäuschung, Verbitterung, Angst, Neid oder Konkurrenzdenken, sondern weil es ihn entspannt, zu seiner Kernschicht vorzudringen, sich mit sich selbst und der Umwelt auseinanderzusetzen, auf eine kontemplative Weise, zum Beispiel in kreativer und musischer Tätigkeit.

Angst, Egoismus, Neid, Aggression, Abwehrmechanismen, Lebenslügen, psychische und somatische Störungen sind entstanden, weil wir uns in einem Konkurrenz- und Leistungskampf mit den Mitmenschen im sozialen System sehen. Die Heilung kann erst erfolgen, wenn wir das egoistische Streben nach blosser Ich-Stärke aufgeben und uns damit begnügen, individuell zu sein, wenn wir den Machtkampf gegen den Mitmenschen aufgeben, wenn wir das egoistische Streben nach Ich-Stärke aufgeben.

2 II. Gefühlsausdruck statt Gefühlspanzerung II. Feelings expressed, not armour-plated

Der gefühlsgepanzerte Maskenträger zeigt ein diplomatisch und taktisch „kluges“ Verhalten, er tut so, als wäre alles in Ordnung, kein Grund zur Klage, „mir geht es gut – mir kann niemand etwas anhaben“, ob Regen oder Sonne, meine Fassade ist dagegen imprägniert. Aber es fehlt das Leben.

Wir müssen zu der Ganzheit von Körper, Geist und Emotionen zurückfinden, da wir nur dann voll und ganz leben. Nur dann sind wir offen für die Trauer und den Kummer. Eines der grössten Geschenke ist die Liebe, die aus der

I. Alone but not isolated

In his individuality, man is not isolated or lonely, but alone. He does not retreat into himself for reasons of disappointment, bitterness, anguish, envy or competitive thoughts, but rather because he finds it relaxing to penetrate down to his innermost essence, to grapple with himself and his surroundings, in a contemplative way, for example through creative or artistic activity.

Anguish, egoism, envy, aggression, defence mechanisms, grand delusions, psychic and somatic disturbances have arisen because we see ourselves in competition and rivalry with our fellow people in the social system. Healing can ensue only if we renounce our egoistic striving for purely our own individual power and satisfy ourselves with being individuals, if we give up the power struggle with our fellow people, the egoistic striving for our own individual power.

A man who hides behind a mask and armour shows a diplomatically and tactically ‘clever’ approach: he pretends that everything is in order, that there is no cause for complaint, ‘I’m fine – nobody can do me any harm’, come rain or shine, my façade is waterproofed against it. But life itself is missing.

We must find our way back to the wholeness of body, soul and emotions, as only then can we live our lives to the full. Only then are we totally open to grief and misery. Love is one of the greatest gifts we possess,

Tiefe der Seele heraus unsere Wahrnehmung verändert. Dies beschreibt ein Gedicht von Albert Ehrenstein:

*Den Liebenden stäubt der Mond
Ein sanftes Licht
Milchmild aufs Meer.*

*Blütenreich ist ihr Tag
Der Abend still
Er stillt sie*

Gut sternübersternt die Nacht.

Das Glück kann nur empfinden, wer bereit ist, auch Angst und Trauer zuzulassen, also wer sich weder nach aussen noch nach innen abkapselt.

Wir müssen die Aussenwelt in uns hereinlassen, um ihre emotionale Wirkung genau zu beobachten. Zuerst müssen wir unsere Sinne ganz öffnen und darauf achten, was sie wahrnehmen. Wir müssen konzentriert sehen, hören, riechen, schmecken und tasten.

3 III. Vergeben statt beschuldigen

Wir müssen vergeben, statt zu beschuldigen. Wir müssen dem Mitmenschen, der sich konform verhält, vergeben, aber auch dem Mitmenschen, der in Verzweiflung um sich schlägt und alle Normen der Anpassung zu zerstören versucht.

*Peter Lauster, excerpts from 'Lassen Sie der Seele Flügel wachsen', Econverlag and Rowohltverlag
Reprinted with permission*

changing our perception from the depths of the soul. This is described in a poem by Albert Ehrenstein:

*For the lovers the moon strews
A soft light,
Mild as milk, upon the sea.*

*Flowering is their day,
The evening is still,
It calms them.*

Goodness outstars the night.

Happiness can only be felt by those who are prepared to accept anguish and grief, in other words those who do not seal themselves off either externally nor internally.

We must let the outside world in, in order to observe its emotional impact accurately. First we must open up our minds completely and pay attention to what we are perceiving. We must concentrate when we see, hear, smell, taste and touch.

III. We must forgive instead of blaming

We must forgive instead of blaming. We must forgive our fellow man who behaves in a conformist way, but also our fellow man who casts about himself in despair and tries to destroy all norms of conformity.

Translation: BIS

4 HOMMAGE À BÉLA BARTÓK

‘Béla Bartók’

5 SOMMARNATT

Säg, sommarnatt,
säg är du verklighet,
säg, vill du visa din hemlighet,
vem målar himlen över oss,
vem sänker solens brinnande bloss?

Du är så kort, snart flyr du bort,
natt, som så ljuvt dig sänkte,
tack för den frid, du skänkte.

Säg, sommarnatt,
säg är du verklighet
säg, vill du visa din hemlighet:
när dunklet svunnit och morgon grytt,
säg, sommarnatt, vart du flytt?

Anne-Marie Hornborg. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

6 NU ÄR SOMMARN HÄR

Nu är sommarn här.
Dikesrenen prunkar röd av bär.
Bakom gröna hasslar
slätterrängen prasslar
och lien går i Floras spår och skär.

Och nu är bonden nöjd
Armen styvnar, ryggen värker böjd.
Men då släckt är dagen,
ligger klövern slagen
och höets sträng på mjad äng ger fröjd.

Och nu i bondens bol
är vintern glömd, när gäcksamt gökur gol
vår i vita landen.
Nu står skördeanden
vid knarrens lät i blåklintsståt och sol.

Arvid Mörne. © Fennica Gehrman. Reprinted with permission

SUMMER NIGHT

Tell us, summer night,
Tell us, are you veracity.
Tell us, will you whisper your secret:
Who paints the sky above us,
Who sinks the sun's burning flames?

You are so brief, soon you will flee,
You night that fell so sweetly,
Thank you for the peace you gave us.

Tell us, summer night,
Tell us, are you veracity,
Tell us, will you whisper your secret:
When darkness is gone and morning dawned,
Tell us, summer night, whither you fled.

SUMMER IS HERE

Summer is here.
The dykes are red with berries.
Behind green clumps of hazels
The hayfield swishes
And the scythe follows Flora's footsteps.

Now the farmer is happy,
His arms are stiff and his back aches
But when the day is ended
The clover has been cut
And the sheaves of hay delight him.

And now in the home of the farmer
Winter is forgotten as the elusive cuckoo announces
Spring in the white country.
Now the harvest spirit reigns
At the sound of the cornrake among cornflowers and sunshine.

7 SKÄRGÅRDSGOSSENS VISA

Nu sväller seglet och böljan slår
med munter klang emot hällen,
och yret vitt över stäven står,
det är så lustigt om kvällen
att länsa undan för förlig vind
så glad i hjärtat och röd om kind,
för hi och hej
och hipp hurra,
och där bor sjöfolk i skären!

I guld och purpur går sol i sjön,
aj, aj, så grann hon nu glimmar,
från skäret doftar av hägg och rönn,
nu stunda aftonens timmar.
Nu somnar fågeln på lövklädd gren,
högt stiger månen bak bergen re'n,
för hi och hej
och hipp hurra,
och där är fagert i skären!

Stå tryggt, mitt hem, vid det fria hav,
som mig och fäderna närde,
var lugn, min mor, som mig livet gav,
och hell det språk du mig lärde!
Er vill jag älska och värna varm,
så länge blodet mitt rörs i barm,
för hi och hej
och hipp hurra,
hell svenska gossar i skären!

'Gånge Rolf' (Viktor Karl Emil Wichmann)

A SONG OF THE ISLANDS

Now the sail billows and the waves break
On the rocks with a joyous sound
And the foam whitens the bow.
It's a grand feeling at evening
To run before a brisk wind
With full heart and rosy cheeks,
For hi and ho
And hip hooray
And sailors live among the islands.

Shining gold and purple the sun sinks,
Oh so grandly she glimmers,
From the islands a scent of cherry and rowan,
Now it is eventide.
Now birds sleep on leafy branches,
The moon is already rising from the hills
For hi and ho
And hip hooray
It's beautiful among the islands.

Stand secure, my home, at the open sea,
That sustained me and my ancestors.
Be calm, mother who gave me life
And hail the language you taught me.
I would love you and protect you
As long as the blood flows in my chest,
For hi and ho
And hip hooray
Hail Swedish lads among the islands.

8 DEN VÄN JAG ÄLSKAT HAVER JAG NU MIST

Den vän jag älskat haver jag nu mist
och jag är ensam som fågelen på kvist.
Han mig förskjutit, ty jag fattig är,
han har en annan som han håller kär.

Tack för vad du varit för mig min lilla vän
må vi få mötas en gång i himmelen.
Där kunna människor oss mer ej skilja åt.
Då är förbi all oro, sorg och gråt.

Folk song from Ostrobothnia

9 OCH GOSSEN GICK SIG UT I MORGSTUND

Och gossen gick sig ut i morgonstund,
Hejfilinkeli!
Så gla' och lusteli'.

[Och gossen gick sig ut i morgonstund,
hopp, fallalalalala lej!]

Då mötte han en mö i rosandelund:

"Vill du blifva min?" sa' gossen; –

Nej, nej, nej, nej, nej!

Din blir jag väl ej,

Nog får jag en ann', sa' flickan.

Och gossen gick sig ut i middagsstund,
Hejfilinkeli!
Så gla' och lusteli'.

[Och gossen gick sig ut i middagsstund,
opp, fallalalalala lej!]

Då mötte han den mön i rosandelund:

"Vill du än bli min?" sa' gossen; –

Nej, nej, nej, nej, nej!

Din blir jag väl ej,

Får nog än en ann', sa' flickan.

I HAVE NOW LOST THE FRIEND I LOVED

I have now lost the friend I loved
And I am as lonely as a bird on a branch.
He has rejected me because I am poor,
He has fallen in love with someone else.

Thanks for what you have meant to me, my friend,
May we meet again in heaven.

There people would no longer be able to separate us.
And then anxiety, grief and tears will be no more.

AND THE LAD WENT OUT IN THE MORNING

And the lad went out in the morning,
Heyho, heyho,
So happy and joyful.

[And the lad went out in the morning,
Heyho, heyho, heyho.]

And he met a maiden among the roses:

"Will you be mine?" he asked;

No, no, no, no, no.

I am not to be yours,

Surely I shall find another, the maiden answered.

And the lad went out at noon,
Heyho, heyho,
So happy and joyful.

[And the lad went out at noon,
Heyho, heyho, heyho.]

And he met the maiden among the roses:

"Will you be mine?" he asked;

No, no, no, no, no.

I am not to be yours,

Surely there's time to find another, the maiden answered.

Och gossen gick sig ut i aftonstund,
 Hejfilinkeli!
 Så gla' och lusteli'.
 [Och gossen gick sig ut i aftonstund,
 hopp, fallalalalala lej!]
 Då mötte han den mön i rosendelund:
 "Nog kan jag bli din", sa' flickan; –
 Nej, nej, nej, nej, nej!
 Min blir du väl ej,
 Nu har jag en ann', sa' gossen.

Fredrik August Dahlgren

TYTTÖSET

[10] I. Läksin minä kesäyönä käymään

Läksin minä kesäyönä käymään
 siihen laaksohon, kussa kuuntelin päivää,
 kussa lintuset laulaa, metsäkanatkin ne pauhaa,
 siellä sydämeni etsi lepoa ja rauhaa.

Katsoin minä alas vetten puoleen,
 näin rannalla tytön kauniin ja nuoren,
 joka istui ja itki, katsoi aaltoja pitkin
 ja hän oli niin surullinen joka hetki.

"Mitä itket sä raukka rannalla yksin
 kun silmistäs vedet vuotavat nytkin?
 Mikä tuska ja vaiva sinun sydäntäsi kaivaa,
 eikä anna sydänyölläkään hoivaa?"

Hän vastasi: "Sepä suru mua vaivaa,
 kun ei koskaan tule takaisin se laiva,
 kussa kultani kulki poikki aaltojen julkki,
 minut jätti ja surun syömehen sulkki."

And the lad went out at eventide,
 Heyho, heyho,
 So happy and joyful.
 [And the lad went out at eventide,
 Heyho, heyho, heyho.]
 And he met the maiden among the roses:
 'For sure I can be yours?' the girl said;
 No, no, no, no, no.
 You can never be mine,
 For I have found someone else, replied the lad.

THE LASSES

I. I Set Out One Summer Night

I set out one summer night
 For the valley, where I listened to the day,
 Where the birds sing and the forest chickens call out,
 There my heart sought repose and peace.

I looked down into the water's depths,
 On the shore I saw a girl, beautiful and young,
 Who was sitting there crying, looking along the waves,
 And she was so sorrowful all the time.

'Why are you crying alone, poor thing, on the shore,
 When even now the water flows from your eyes?
 What pain and sorrow afflicts your heart so deeply,
 Allowing you no peace even in the depth of night?'

She replied: 'It is sorrow that afflicts me,
 For the ship will never return,
 In which my beloved went out across the waves,
 He left me and locked sorrow in my heart.'

Ja hän katseli vähän aikaa vielä,
näki aalloilla pilven punertavan siellä.
Pilvi ei ollut vainkaan, tunki kultansa laivan!
Ylistetty nyt Luoja maan ynnä taivaan!

Finnish folk song

[11] II. Karjankutsu

Huhuu!
Ensik, Mansik, Pomeri,
Viikuna, Veskuna, Heluna,
huhuu!

[12] III. Heippatiralla

Heippatiralla saakeli,
heippatiralla saakeli,
taaskin poika mulle silmää iski;
naittajaiset taitaa tulla piretyksi,
jos se silmän isku oli vaan vissi.

Heippatiralla saakeli,
heippatiralla saakeli,
näillä flikoolla on iloa kyllä.
Ain' on poikia ollu ja ain' on poikia tullu,
vaikk' ei oookkaan kremuhäntiä yllä.

Ain' on poikia ollu ja ain' on poikia tullu
ja aina olen poikia rakastellu.
Ja jos mun yksi jättää, niin jo toinen ottaa,
en oo yhren perähän kauvaa surru.

Finnish folk song

And she remained for a little while, looking,
She saw a reddish cloud above the waves.
But it was not a cloud; she recognized her beloved's ship!
Praised be now the creator of earth and heavens!

II. Cow-call

Ho-hoo!
Daisy, Maisy, Caroline,
Annabel, Isabel, Clementine,
Ho-hoo!

III. Hey Tralala

Hey tralalala damn silly,
Hey tralalala damn silly,
Once again he winked his eye at me oh!
Looks like any day from now bells will be ringing,
If that young man's wink means really something.

Hey tralalala damn silly,
Hey tralalala damn silly,
These are girls that have some jolly good fun.
Boys have always been boys and boys will always be boys,
Even if their clothes are not of the finest.

Boys have always been boys and boys will always be boys,
And this girl has always wanted a boy to love her.
And if he goes and leaves her, then she'll find another,
She won't stay there sorrowing for a long time.

Translations: [I] BIS; [II/III] Philip Binham

13 VÄINÄMÖINEN

Levnadsvisen Väinämöinen,
sångaren för alla tider,
gjorde sina fingrar mjuka,
tänjde tummarna och böjde,
satte sig på sångarstenen,
slog sig ner på nöjesklippan,
ovanför en silverstigning,
uppe på en gyllne kulle.

Han tog kantelen i handen,
lade ner den över knäna,
fingrade på strängaspelet,
och tog slutligen till orda:
"Samlas här, kom hit och lyssna,
alla ni som ännu inte
har fått glädja sig åt runor,
åt en kantele som klingar!"

Vackert satte Väinämöinen
så i gång med att traktera
gäddbensharpan, tvinga toner
ur sin kantele av fiskben.
Som små fåglar flög hans fingrar,
lätt och ledigt lyftes tummen.

Nu blev glädjen verklig glädje,
jublet kunde kallas jubel,
spelet lät som spel skall låta,
sången grep som sång skall gripa.
Där var klang i gäddans tänder,
sång i fenorna på fisken,
tagelsträngarna var hingstar,
springare i språng i stormen.

Vad han kunde, Väinämöinen!
Ingen varelse i skogen,
ingen fyrbent skogsbo fanns det,
ingen ludenfot som inte

VÄINÄMÖINEN

Väinämöinen, old and steadfast,
He the great primeval minstrel,
Presently stretched out his fingers,
Washed his thumbs, the harp for playing,
On the stone of joy he sat him,
On the singer's stone he sat him,
On a hill all silver-shining,
From a golden heath arising.

Then the harp he grasped with fingers,
And upon his knee he propped it,
And his hands he placed beneath it,
Then he spoke the words which follow:
'Come ye now to listen to me,
Ye before who never heard me,
Hear with joy my songs primeval,
While the kantele is sounding.'

Then the aged Väinämöinen,
Quick commenced his skilful playing
On the instrument of pikebone,
On the kantele of fishbone,
And he raised his fingers nimbly,
And his thumb he lifted lightly.

Now came pleasure after pleasure,
As the sweet notes followed others,
As he sat and played the music,
As he sang his songs melodious,
As he played upon the pike-teeth,
And he lifted up the fish-tail,
And the horsehair sounded sweetly,
And the horsehair sounded clearly.

Played the aged Väinämöinen.
Nothing was there in the forest,
Which upon four feet was running,
Or upon their legs were hopping,

kom för att få höra gubben,
tjusas av hans spel och sånger.

Genvägar tog ekorrarna,
över kronorna i skogen,
lekatterna lät sig lockas,
trängdes tätt på gårdesgården.
Älgar kom längs alla åsar,
lodjuren var helt betagna.

Vargen vaknade i kärret,
björnen reste sig på tallmon
i sitt furutäckta ide,
boet inne i ett gransnår.
Långa vägar löpte vargen.
Björnen i galopp på tallmon
törnade mot gårdesgården,
kastade sig över ledet;
stängslet stöp omkull på berget,
ledet hamnade på hygget.
Upp i granens högsta grenar,
upp i tallen, upp i toppen
bar det så, där spelet sången
gav den rysningar av vållust.

Tapiolas stränge gubbe,
husbonde i alla skogar,
Tapio med allt sitt husfolk,
flickor, pojkar, hela skaran,
styrde stegen upp till hjässan
av ett berg för att lyssna.

Skogens husfru, ingen mindre,
Tapiolas stränge hustru,
drog på benen blåa strumpor,
trädde röda band i skorna,
tog en snedväxt björk till sittplats;
stödd emot en al som böjt sig
lät hon kantelen förlusta
örat med sitt ljuva väljud.

And which came not near to listen,
Came not to rejoice and wonder.

Gathered round him all the squirrels,
As from branch to branch they clambered,
And the ermines flocked around him,
Laid them down against the fences,
On the plains the deer were springing,
And the lynxes shared the pleasure.

In the swamp each wolf awakened,
From the heath the bear aroused him,
From his lair among the fir-trees,
And the thickly growing pine-trees,
And the wolves ran lengthy journeys,
And the bears came through the heather,
Till they sat upon the fences,
Side by side against the gateway.
On the rocks the fence fell over,
On the field the gate fell over,
Then they climbed upon the pine-trees,
And they ran around the fir-trees,
Just to listen to the music,
All rejoicing, and in wonder.

Sage of Tapiola illustrious,
He of Metsola the Master,
And the whole of Tapio's people,
All the boys and all the maidens,
Climbed upon a mountain summit,
That they might enjoy the music,

While the Mistress of the Forest,
Keen-eyed matron of Tapiola,
(Fine her stockings, blue in colour,
Firmly tied with crimson ribands,)
Climbed into a crooked birch-tree,
Rested in a curving alder,
To the kantele to listen,
That she might enjoy the music.

Allt vad fåglar fanns i luften,
allt som flyger med två vingar,
kom i stora svärmar ditåt,
ilande på snabba vingar
för att höra härligheten,
hänföras av klangens klarhet.

Örnen hörde där den bodde,
välljud välla ut ur Finland,
glömde ungarna i boet;
flög så fort han kunde ditåt,
bort till gamle Väinämöinen,
där han sjöng och skötte spelet.

Örnen höll sig högt på himlen,
höken klippte håll på molnen,
alfåglarna kom från havet,
svanarna från svarta vatten.
Småfåglar av alla arter,
alla slag av kvitternäsbar,
hundra, flera hundra siskor,
lärkor nära tusentalet
fyllde luften med sin lovsång,
satt på Väinämöinen's skuldror,
kvittrande, när gubben knäppte
på sin kantele till sången.

Också luftens kvinnoväsen,
himplens underbara ungmör,
njöt i fulla drag av sången,
kantelen i skön förening;
en på himmelsögonbrynet,
regnbågen, och log av lycka,
en på randen av en molntapp,
rodnande i rosenskimmer.

Månens jungfru, ung och ljuvlig,
dagens tärna, genompråkigt,
satt vid vävskedarna träget,
styrde skaften upp- och neråt,

And the birds of air assembled,
Those upon two wings that raise them,
Backwards sailing, forwards sailing,
And with all their speed came flying,
Swift to listen to the music,
All in wonder and rejoicing.

When the eagle in his eyrie
Heard the sweet tones sound from Suomi,
In the nest she left her fledgelings,
And she hovered round to listen
To the gallant hero's playing,
And to Väinämöinen's singing.

High in air there soared the eagle,
Through the clouds the hawk was sailing,
Came the ducks from deepest waters,
Came the swans from snow-wreathed marshes,
And the smallest of the finches,
All the twittering birds assembled,
Singing-birds flocked round by hundreds,
And in thousands they assembled
In the air, and heard delighted,
And alighted on his shoulders,
All rejoicing in the patriarch,
And in Väinämöinen's playing.

E'en the Daughters of Creation,
Of the air the charming maidens,
Gathered to rejoice and wonder,
To the kantele to listen.
Some on brow of air were seated,
Seated on the dazzling rainbow,
Some on little clouds were seated,
Resting on their crimson borders.

Then were Kuutar, slender damsel;
Päivätär, that maid accomplished;
Casting with their hands the shuttle,
Drawing threads that they were weaving,

vävande en gyllne vävnad,
trädande in silvertrådar,
uppe på en rosig skyrand,
invid regnets resta båge.

Men när nerifrån de nåddes
av den underbara klangen,
sjönk från skeden vackra handen,
slappnade om skytteln greppet;
gyllentråden brast i blinken,
skaftens silvergarn blev skakat.

Inget enda väsen fanns det,
inte ens i vattenriket,
någon mångfening att nämna,
något större stim av fiskar,
som försummade att komma
för att lyssna och förundras.

Gäddor, vattenvärldens hundar,
simmade i kringelkrokare,
laxar hoppade från grunden,
sikar steg ur bottnens gropar.
Mörtar, abborrar och mjujkor,
alla slag av smärre fiskar
packade sig upp i vassen,
låg i rader längsmed stranden
lyssnande till Väinämöinen,
när han sjöng till strängaspelet.

Ahto, havsvågarnas herre,
havsfursten, sjögräskägget,
skyndade sig upp till ytan,
smög sig in bland näckrosorna,
hörde samma ljuva toner.
"Vilket under!" utbrast Ahto.
"Aldrig förr i detta livet
har jag hört ett sådant välljud,
som det Väinämöinen ger oss,
sångaren för all tider!"

As they wove a golden fabric,
And they wove the threads of silver,
High upon the red cloud-borders,
On the borders of the rainbow.

But when they began to listen
To the notes of charming music,
From their hands they let the comb fall,
Cast from out their hands the shuttle,
And the golden bands were broken,
And the silver shaft was broken.

There remained no living creature,
None of those who dwell in water,
None who with six fins are moving,
Nor the largest shoals of fishes,
Which assembled not to listen,
Came not to rejoice and wonder.

Thither came the pikes all swimming,
And the water-dogs swam forward,
From the rocks swam swift the salmon,
From the depths there came the powans,
Perch and little roach came also,
Powans white, and other fishes;
Through the reeds they pushed their bodies,
Straightway to the shore they hastened,
There to hear the songs of Väinö,
And to listen to his playing.

Ahto, king of all the billows,
Grass-beard ancient of the waters,
Mounted to the water's surface,
Climbed upon a water-lily,
To the notes with joy he listened,
And he spoke the words which follow:
'Never have I heard such music,
In the course of all my lifetime,
As is played by Väinämöinen,
Joyous and primeval minstrel.'

Andflickorna, svägerskorna,
 systerskapet ini vassen,
 satt som bäst och redde håret,
 borstade den långa manen
 med en silverskaftad borste,
 gick med guldkam genom svallet,
 när de nåddes av en smekning,
 underbar musik i örat:
 Borsten åkte ut i vattnet,
 kammen kastades i böljan.
 Håret blev den gången halvskött,
 snodda slingor outredda.

Själva vattenmodern, vassklädd,
 gumman med den gröna barmen,
 lämnade sitt hem i havet,
 vågade sig till ytan;
 vassbarmen var plötsligt uppe.
 På en liten holme satt hon
 och fick höra Väinämöinen
 spela kantele och sjunga
 såsom ingen annan kunde;
 oförliknelig var klangen.
 Där hon föll i sömn så sakta,
 sjönk till marken, ner på magen
 på en håll i flera färger,
 vid en väldig bumlings sida.

Men den gamle Väinämöinen
 spelade en dag, och nästa.
 Den man stod inte att finna,
 inte ens bland karlakarlar,
 ingen man fanns, ingen kvinna,
 ingen flicka i sin fläta,
 som höll tårarna tillbaka,
 och vars hjärta inte smälte.
 Alla grät de, unga, gamla,
 ungarlarna grät, men
 också gamla karlar rördes,

And the sisters, Sotko's daughters,
 Cousins of the reeds on lakeshore,
 At the time their hair were brushing,
 And their locks were deftly combing,
 With a comb composed of silver,
 And with golden brush they brushed it.
 When they heard the strains unwonted,
 And they heard the skilful playing,
 In the waves they dropped the brushes,
 Dropped the comb among the lake-waves,
 And their hair unsmoothed was hanging,
 Nor they smoothed it in the middle.

E'en the Mistress of the Waters,
 Water-Mother, towards the rushes,
 From the lake herself ascended,
 Raised herself from out the billows,
 Quickly moved her to the rushes,
 Climbed a rock in water standing,
 And she listened to the music,
 And to Väinämöinen playing,
 Listened to the wondrous music,
 And to the delightful playing,
 And she fell in deepest slumber,
 Sank upon the ground in slumber,
 On the mottled rocky surface,
 Underneath a great rock's shelter.

Then the aged Väinämöinen,
 Played one day, and played a second.
 There was none among the heroes,
 None among the men so mighty,
 None among the men or women,
 None of those whose hair is plaited,
 Whom he did not move to weeping,
 And whose hearts remained unmelted.
 Wept the young and wept the aged,
 All the single men were weeping,
 Likewise all the older fellows,

halvväxingar fällde tårar,
pojkar lika välsom flickor,
till och med de minsta töser,
så vidunderlig var stämman,
och den gamles sätt att spela.

Väinämöinen egna ögon
gläntade på tåreporten.
Tårar trillade längs kinden,
vattendroppar neråt näsan,
trindare än något tranbär,
halare än någon ärtä,
rundare än något järpagg,
större än en svalas huvud.

Vatten dröp ur ögonvråna,
droppe följde efter droppe,
sköljde kinderna som forsar,
föll på ansiktet, det ädla,
från de ädla anledsdragen
flöt det längsmed underkäken
och från underkäken föll det
ner på gubbens breda bringa,
från den breda bringan åter
på de kraftigt byggda knäna,
från de kraftigt byggda knäna
över fotbladen i strilar,
men från fotbladen till marken,
marken under gubbens fötter;
genomblöta blev fem mantlar,
sex kaftaner, allt av ylle,
likaså sju gyllne gördlar,
åtta blåa vadmalsjackor.

Väte Väinämöinen tårar
flödade till flera ställen:
stranden av det blåa havet,
uti blåa havets böljor,
genom klarheten i vattnet
ner till djupets svarta gytta.

And the half-grown boys were weeping,
All the boys, and all the maidens,
Likewise all the little children
When they heard the tones so wondrous,
And the noble sage's music.

He himself, old Väinämöinen,
Felt his own tears rolling downward,
From his eyes the tears dropped downward,
And the water-drops fell downward;
They were tears than cranberries larger,
They were tears than peas much larger,
Than the eggs of grouse still rounder,
Larger than the heads of swallows.

From his eyes there fell the tear-drops,
Others followed after others,
Tears upon his cheeks were falling,
Down upon his cheeks so handsome,
Rolling from his cheeks so handsome,
Down upon his chin's expansion,
Rolling from his chin's expansion,
Down upon his panting bosom,
Rolling from his panting bosom,
Down upon his strong knee's surface,
Rolling from his strong knee's surface
Down upon his feet so handsome,
Rolling from his feet so handsome,
Down upon the ground beneath them,
And five woollen cloaks were soaking,
Likewise six of gilded girdles,
Seven blue dresses too were soaking,
And eight overcoats were soaking.

And the tear-drops still were falling,
From the eyes of Väinämöinen,
Till they reached the blue lake's margin,
Overflowed the blue lake's margin,
Down below the sparkling water,
To the black ooze at the bottom.

Gamle Väinämöinen ställde
nu till ungdomen en fråga:
"Finns det här i ungdomshopen,
bland er alla unga, vackra,
i er ålders stora släkte,
stammande från samme fader,
någon, som från havets botten
hämtar åter mina tårar?"

Ungdomen var snar att svara,
och de gamla med de unga:
"Ingen här i ungdomshopen,
av oss alla unga, vackra,
i vår ålders stora släkte,
stammande från samme fader,
kan från havets gyttjebotten
hämta åter dina tårar."

Gamle Väinämöinen gav dem
än en fråga och ett löfte:
"Den som hämtar mina tårar,
plockar mina klara droppar,
upp åt mig från havets botten,
får en fjäderpäls i stället."

Korpen kom på tunga vingar.
Väinämöinen sade till den:
"Hämta åt mig, du svarte,
tårarna från havets botten,
så skall du få fjäderpälsen."
Men det kunde korpen inte.

Knipan kunde höra orden,
genast kom den blåa knipan.
Gamle Väinämöinen sade:
"Ofta stack du, blåa knipa,
ner din näbb och dök i djupet,
sökte svalkan under vattnet:
Dyk i havet nu och hämta
tårarna från havets botten!

Then the aged Väinämöinen
Spoke aloud the words which follow:
'Is there in this youthful party,
'Mid the young and fair here gathered,
'Mid these high-descended people,
Any darling child of father,
Who the tears I shed can gather,
From beneath the sparkling water?'

And the young folks gave him answer,
And the old folks likewise answered:
'There are none among the youthful,
In this young and fair assemblage,
'Mid these high-descended people,
Not a darling child of father,
Who the tears you shed can gather,
From beneath the sparkling water.'

Then the aged Väinämöinen,
Spoke again in words that follow:
'He who brings my tears unto me,
And the tears again can gather,
From beneath the sparkling waters,
Shall receive a dress of feathers.'

Forth there came a raven passing;
Said the aged Väinämöinen:
'Bring me now my tears, O raven,
From beneath the sparkling water,
And receive the dress of feathers.'
But the raven could not do it.

And the blue duck heard him likewise,
And the blue duck next came forward.
Said the aged Väinämöinen:
'Often, blue duck, does it happen
That thy beak thou plunged downward,
As thou speedest through the water.
Go thou forth my tears to gather,
From beneath the sparkling water,

Jag skall ge dig lön för mödan,
låta dig få fjäderpalsen.”

Knipan dök för att försöka
hitta Väinämöiens tårar,
hämta dem från havets botten,
från den svarta bottengyttjan.

Fågeln fann den gamles tårar,
lät dem falla i hans händer:
Men de hade helt förvandlats,
blivit mer än vanligt vackra,
vuxit ut och blivit pärlor,
undersköna skimmerkulor,
förbehållna kungligheter,
maktens folk till mycken glädje.

O, du gamle Väinämöinen!
O, du forne sångarfurste!
Endast dina egna tårar
blev på havets botten pärlor.
Tårar som vi andra gråter
vaggas in i havets vatten.
Havets salt är våra sorger.
O, du gamle Väinämöinen,
sjung åt oss ett mod som knipans!
Sjung så att vi vågar dyka
till det djup där pärlor skapas.

*Kalevala, runo 41. Swedish translation by Lars Huldén.
The last strophe is an addition by the translator for
Bergman's composition.*

© Fennica Gehrman. Reprinted with permission

Bounteous guerdon will I give thee,
And will give a dress of feathers.’

Then the duck went forth to seek them,
Seek the tears of Väinämöinen,
Underneath the sparkling water,
On the black ooze of the bottom.

In the lake she found the tear-drops,
And to Väinö's hands she brought them,
But they were transformed already,
Suffered beauteous transformation.
Into pearls were they developed,
Like the blue pearls of the mussel,
Fit for every king's adornment,
To the great a lifelong pleasure.

O, thou aged Väinämöinen,
O, thou former prince of singers
Only tear-drops shed by Väinö
Turned to pearls upon the lake-bed
Tears that other folk are shedding
Blend into the sparkling water,
Our own troubles are like sea salt.
O, thou aged Väinämöinen,
Sing to us the blue duck's courage
Sing so that we dare to dive down
To the depths where pearls are fashioned.

*Translation: William Forsell Kirby (1907)
Adapted to conform to the changes made for
Bergman's composition.*

Song translations by William Jewson unless otherwise indicated

HELSINKI CHAMBER CHOIR

An alphabetical listing of the choir members who participated in one or more of the periods during which these recordings were made

Soprano

Iida Antola
Elisa Huovinen
Heta Kokkomäki
Helge Kõrvits
Krista Kujala
Sofia Lindroos
Mirjam Solomon
Hanna-Maaria Tuomela

Alto

Nairi Azejian
Eira Karlson
Lotte Lehtikainen
Sirkku Rintamäki
Susanna Tollet

Tenor

Edward Ananian-Cooper
Matti Anttila
David Hackston
Jukka Jokitalo
Jarno Lehtola
Markku Pihlaja
Antero Töhrönen

Bass

Matti Anttila
Sampo Haapaniemi
Keimo Joensuu
Valter Maasalo
Juha-Pekka Mitjonen
Jonas Rannila
Jussi Rauvola
Kai Vahtola
Antti Villberg
Sakari Ylivuori

**Svenska
kulturfonden**

**Finnish Music
Foundation**

RECORDING DATA

Recording: December 2011 (Psalm; Nu är sommarn här; Den vän jag älskat; Och gossen gick sig ut; Tyttöset; Väinämöinen);
October 2012 (Sommarmatt; Barnvers; En visa; Akvarell; En vårvisa; Lamento – Burletta; Hommage à Béla Bartók;
Barnet travar; Skärgårdsgossens visa; Filmmanuskript; Opera comique; Vestenvinden; Vårt land);
November 2013 (Nein zur Lebensangst; Gudarnas spår; Petrarca-Suite; Springtime; Mitt träd är pinjen)
at YLE studio M2, Helsinki, Finland
Producer: Seppo Siirala
Sound engineer: Anu Pylkkänen

Equipment: Schoeps MK4, Neumann U89 and DPA4006 microphones; Studer Vista5 microphone pre-amplifiers and
high resolution A/D converters; Pro Tools audio workstation; Genelec loudspeakers; Sennheiser headphones
Original format: 24-bit / 48 kHz

Post-production: Editing: Anu Pylkkänen

Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Juha Torvinen 2016
Translations: Andrew Barnett (English); Tove Djupsjöbacka (Swedish); Horst A. Scholz (German)
Front cover: drawing of a Northern lapwing by Erik Bergman ("Skissning 30 min. – Erik Bergman. Kl:VII" courtesy of the Sibelius Museum, Turku)
Back cover photo of Erik Bergman: © Maarit Kytöharju/Fennica Gehrman Oy Ab
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any
external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30
info@bis.se www.bis.se

BIS-2252 © 2016 & © 2017, BIS Records AB, Åkersberga.

